

CERKVENI GLASBENIK

GLASILO CECILIJINEGA DRUŠTVA V LJUBLJANI

ŠT. 1, 2

JANUAR ♦ 1932 ♦ FEBRUAR

LETO 55

Fran Ferjančič:

† Goriški metropolit dr. Frančišek Borgia Sedej — vnet cecilijanec in pospeševatelj cerkvene glasbe.

Ko sem l. 1927. v zadnji številki našega glasila opisal, kako sem se l. 1894. seznanil z blagopokojnikom v Regensburgu o priliki slavlja smrtne tristoletnice glasbenih velikanov Janeza Pierluigi iz Palestrine in Orlando di Lasso, sem ne dolgo potem prejel od pokojnega višjega pastirja prijazno pismo, v katerem me vabi, naj ga obiščem v Gorici. V svoji znani skromnosti mi piše celo, da bo zanj praznik, ko ga obiščem. Pristavil pa je pomenljive besede: »Toda le hitro pridite, ker stojim z eno-nogo že v grobu.« Torej je že takrat čutil, da mu pešajo telesne moči in da se mu bliža zadnja ura. Žal, da mi v sedanjih razmerah ni bilo mogoče ustreči njegovi in še bolj svoji želji, da bi se še enkrat sešla in se tako po domače pogovorila, kakor sva to storila v Regensburgu. Neizprosna smrt mu je 28. novembra 1931 pretrgala nit življenja na veliko žalost goriških in sploh vseh Slovencev, zlasti pa še na žalost nas starih cecilijancev, ki smo imeli v njem tako lep vzor vnetega ceciljanca. Pa kaj pravim, vnetega? Na zlato jubilejno slavnost našega Cecilijinega društva je Prezvizišeni poslal g. dr. Brumata z naročilom: »Pojdite v Ljubljano in povejte zborovalcem, da jih nekdanji strastni cecilijanec Sedej iskreno pozdravlja.« Ali bi se mogla markantneje izraziti njegova izredna navdušenost za cecilijansko idejo?

Bodi mi dovoljeno, da podam s temi vrsticami našim čitateljem vsaj medlo sliko blagopokojnika kot vnetega ceciljanca in pospeševatelja cerkvene glasbe. Storim to v našem »Cerkvenem Glasbeniku«, torej v onem listu, ki je bil rajnemu posebno ljub in v katerega je v prejšnjih časih tudi sam tako rad dopisoval.

Za nekatere dobrodošle podatke se najiskrenejše zahvaljujem g. svetniku Ivanu Mercini, profesorju v pok. v Gorici, g. Alojziju Kralju, župniku na Gočah pri Vipavi, g. Ivanu Laharnarju, posestniku in glasbeniku na Šentviški gori, in g. Gabrijelu Bevku,

trgovcu in organistu v Cerknem. Bog plačaj vsem! Nekaj podatkov sem povzel tudi po lični brošurici »Našemu nadpastirju za srebrni jubilej«.

Zibka je tekla blagopokojnemu v Cerknem na Goriškem, kjer je v kmečki hiši zagledal luč sveta dne 10. oktobra 1854, torej ravno na god sv. Frančiška Borgia. Ker je bil zelo nadarjen, so ga dali v Gorico v šole. Po končani normalki je vstopil v goriško gimnazijo in je bil sprejet v malo deško semenišče. Tu se je že v nižji gimnaziji resno oprijel glasbe. Ob prostih urah je najraje sedel pri klavirju ali harmoniju, ali pa se je pridružil dijakom-pevcem. In tako se je izpopolnjeval v glasbi tudi v višji gimnaziji. Za kegljanje in druge take igre se ni menil.

Gotovo je, da je dobil pobudo zlasti za cerkveno glasbo od tedanjih cerkljanskih kaplanov Trepala (1867—1869) in Harmela (1870 do 1875), kamor je zahajal kot dijak in semeniščnik na počitnice v svoj rojstni kraj Cerkno. Oba imenovana sta bila izvrstna glasbenika in prva propagatorja cecilijanske ideje na Goriškem.

Kot semeniščnik se je Sedej zanimal zlasti za koralno petje, organiziral in vodil je pa tudi strogo cecilijansko petje. Veliko spoštovanje je imel zlasti do dr. Frančiška Witta, prvega ustanovitelja splošnega Cecilijinega društva. Za svojo novo mašo, ki jo je daroval v Cerknem 27. avgusta 1877, si je sam odbral dr. Wittovo mašo v čast sv. Frančišku Ksaveriju. Za dr. Witta in njegova dela je bil posebno navdušen.

Po novi maši je bil eno leto kaplan v Cerknem samem. Stanoval je kar v svoji rojstni hiši. Ljubezen do glasbe ga ni zapustila. Zvečer so se navadno fantje zbirali pri njem, da so katero zapeli. Tedaj pa ga je goriški nadškof Gollmayr poslal v višje duhovsko izobraževališče Avguštinej na Dunaju, kjer se je z vso vnemo oprijel zlasti orientalskih jezikov in svetopisemskih ved.

Ko se je po končanih študijah vrnil kot doktor bogoslovja v domovino, je bil nekaj časa kaplan pri sv. Ignaciju na Travniku v Gorici in obenem spovednik pri nunah. Po smrti učenega bogoslovnega profesorja Štefana Kocjančiča (1883), ki je učil hebrejščino in bil obenem knjižničar v bogoslovju, je dr. Sedej prevzel njegovo mesto. Svoje ljube glasbe pa tudi tedaj ni zanemarjal. V malo semenišče je hodil poučevat koralno petje, ob nedeljah pa je navadno dirigiral pevski zbor na Kostanjevici pri slovesni sv. maši.

V isti dobi se je zlasti po njegovem prizadevanju ustanovilo tudi Cecilijino društvo za goriško nadškofijo. Povod k temu je dala pevska produkcija 17. junija 1883 na sv. Gori. Petje sta tedaj vodila g. Blaž Gerča, vikar v Čepovanu, in Adolf Harmel, župnik v Šebreljah. Po končani službi božji je bilo posvetovanje o prospehu cerkvene glasbe na Goriškem. Sklenili so, da se mora tudi za Goriško ustanoviti Cecilijino društvo. Dr. Sedej je imel tedaj temeljit in navdušen govor o pomenu in lepoti liturgičnega petja in o cerkvenoglasbenih določilih ter je navduševal udeležnike za pravo cerkveno glasbo. Nato je bil izvoljen osnovalni odbor, v katerem je bil seveda tudi dr. Sedej. 26. avgusta istega

leta je c. kr. namestništvo v Trstu že potrdilo ustanovitev Cecilijinega društva za goriško nadškofijo in 22. novembra, na god sv. Cecilije, je imelo društvo v Gorici že svoj prvi občni zbor s cerkveno produkcijo. Ob 9 je bila v semeniški kapeli slovesna sv. maša, ki jo je daroval tedanji stolni dekan, mons. Franc Mercina, orglal je mojstrsko bogoslovni profesor in poznejši škof dr. Flapp, pel pa je nad vse pričakovanje dobro pomnoženi bogoslovni pevski zbor. Na občnem zboru je bil na to »per acclamationem« izvoljen za predsednika mons. Fr. Mercina, v odbor pa so bili z več ali manj glasovi izvoljeni: dr. Sedej, dr. Flapp, p. Konstantin Luzar, župnik Harmel, dekan Cibič, nadučitelj Danilo Fajgelj, Fr. Bajt in Hil. Zorn.

V odboru Cecilijinega društva je bil dr. Sedej nepretrgoma od začetka do tedaj, ko je dosegel nadškofijsko čast, bodisi kot predsednik, bodisi kot podpredsednik ali odbornik. Udeleževal se je vseh občnih zborov, na katerih je vselej več ali manj tudi kaj govoril v procvit cerkvene glasbe.

Leta 1889. je bil dr. Sedej nepričakovano poklican na Dunaj na odlično mesto ravnatelja v Avguštinaju. Tudi tu se je zelo zanimal za cerkveno glasbo. Udeleževal se je pridno raznih cerkvenoglasbenih zborovanj in kongresov, bil je v vednem stiku z odličnimi dunajskimi in drugimi glasbeniki. Občeval je mnogo z uglednim profesorjem Josipom Böhmom, z dr. Čerinom, ki je bil tedaj prvi organist pri dvorni cerkvi sv. Avgušтина, z dvornim svetnikom dr. Mantuanijem, dopisoval je s pokojnim Antonom Foersterjem, s katerim sta si bila vedno dobra prijatelja.

Ko je leta 1898. zasedel goriško metropolitansko stolico kardinal Missia, je pozval dr. Sedeja zopet v Gorico ter ga umestil za kanonika in stolnega župnika. Dasi je imel tedaj dela čez glavo, ker je po smrti dr. Josipa Pavlice predaval v osrednjem semenišču tudi novi zakon ter bil član deželnega šolskega sveta in nadškofijski nadzornik slovenskih in nemških šol, vendar na drago mu glasbo ni pozabil. »Cerkvenemu Glasbeniku« je kot sotrudnik ostal še vedno zvest. Priobčil je tedaj v njem učen spis o glasbi pri zahodno-azijskih narodih. Sploh si je blagopokojni za »Cerkveni Glasbenik« stekel velikih zaslug. Ako pogledamo v oni zapisnik (»Kazalo«), ki ga je ob zlatem jubileju našega Cecilijinega društva skrbno sestavil g. dr. Mantuani, vidimo, da je dr. Sedej napisal za naš list precej veliko, bodisi v raznih člankih, bodisi v dopisih. »Cerkveni Glasbenik« je visoko cenil. O njem se je nekoč v zasebnem pogovoru izjavil: »Slovenci smo lahko ponosni na ta list; urejevan je izvrstno, v tem oziru prednjačimo drugim.«

Kot stolni župnik je začel čistiti s kora staro, trivialno šaro ter jo nadomeščati z dostojnimi, cerkvi primernimi skladbami, pričenshi s Schweitzerjem, Hallerjem, Foersterjem i. dr. Ko je prišel par let pozneje v Gorico še Kokošar kot župnik pri Sv. Ignaciju ter so se za goriško cerkveno glasbo zavzeli tudi drugi odborniki Cecilijinega društva, kakor

n. pr. Fajgelj, mladi Setničar, ki je bil prišel iz regensburške cerkvenoglasbene šole, in drugi, se je cerkveno petje v Gorici zelo dvignilo.

Pó smrti nadškofa Jordana je bil dr. Sedej imenovan za goriškega nadškofa. Slovesno vstoličenje se je vršilo 25. marca 1906. Pomenljivo je, da so mu na njegovo željo tudi pri tej priliki peli zopet dr. Wittovo mašo na čast sv. Frančišku Ksaveriju. Pel je to pot močan moški zbor, sestavljen »ad hoc« iz bogoslovcev, dijakov in drugih. Med drugimi basisti so peli tedaj tudi Angel Čargo, Kokošar, Gabrijel Bevk i. dr. Dirigiral je kapelnik mestne godbe in stolnega kora Cartocci. Temu Wittova maša od začetka ni bila simpatična, ko pa se je pri vajah uživel v skladbo, se je polagoma navdušil zanjo, jo dobro naštudiral in tudi dobro vodil.

Zanimivo je, da ko je Prevzvišeni meseca avgusta 1927 v svoji rojstni vasi, v Cerknem, praznoval petdesetletnico mašništva, mu je Gabrijel Bevk s svojim pevskim zborom v njegovo veliko zadovoljnost zapel zopet prav isto Wittovo mašo na čast sv. Frančišku. Tako ga je Witt, ki mu je bil vedno vzor, spremljal s svojo značilno in lepo mašo od prve do zlate sv. daritve. (Konec prihodnjič.)

Dr. Josip Mantuani:

Emil Hochreiter — 60letnik.

Dne 27. decembra 1931 je praznoval v Kalksburgu pri Dunaju naš rojak in izborni glasbenik, moderno usmerjeni in snujoči umetnik, Emil Hochreiter, svoj šestdeseti rojstni dan. Naše glasilo smatra za svojo dolžnost, da zabeleži to slavlje, ne le zato, ker gre za rojaka, ampak tudi zato, ker je Hochreiter v tako tesnih stikih s cerkveno glasbo: ž njo je začel svojo kompozitorsko pot, v njej se je posebno odlikoval, stopnjeval svoje snovanje in prav na tem poprišču obeta še dokaj plemenitih sadov.

Hochreiter je bil rojen dne 27. decembra 1871 v pretežno protestantskem Debrecinu sredi ogrske nižine, kraj puste. Tam ni prejel mikavnih vnanjih utisov, ki bi bili mogli buditi veselje do glasbe: kajti predno se je začel duševno gibati, ga je prenesla mati v svoj rojstni kraj, v Novo mesto in ga pustila tam pri svojih roditeljih v svrhu fizične in duševne odgoje.

Ko je dorastel za ljudsko šolo, je prišel takoj v stik z o. Hugolinom Sattnerjem, ki je tedaj poučeval v ljudski šoli. Dobro vzgojeno, drobno dete je zanimalo učitelja takoj s svojim lepim vedenjem. Prav posebno pozornost pa je posvečal o. Hugolin temu dečku pozneje na gimnaziji, ker je opazil, da je glasbeno zelo nadarjen. Zanimalo ga je vse, kar je bilo v zvezi z glasbo. Ko je izmutiral, je imel o. Hugolin v njem tenorista, ki je brezhibno zadeval in imel dober, zveneč tenor, ki se je z lahkoto povzpел do vsake višine, pa tudi preko tenorske meje, ako je bilo treba. Petja se je učil pri o. Hugolinu na gimnaziji, privatno pa tudi še igre na klavirju,

na violini, violončelu in flavti. Vse, kar se je učil, je skušal prisvojiti si — od stopnje do stopnje seveda — vestno in temeljito.

Že ta prva doba kaže temelj njegove smeri: vse je osredotočeno okoli najjačjega tečaja, ob katerem se je sukalo negovanje glasbe v Novem mestu tiste dobe: okoli cerkvene muzike. Tam je dobival Hochreiter prve pojme o glasbi, tam je čul, kako se izvajajo večja dela umetne in kako se prepevajo pesmi poljudne glasbe, istodobno pa tudi, kakšen je učinek ene in druge.

Kot petošolec je poizkusil tudi moč lastnih kril s poletom v kompozitorske kroge in zložil — kot prvo delo — cerkveno pesem, ki so jo tudi javno izvajali na cerkvenem koru in je žela splošno odobravanje.

Vendar mladi glasbenik ni ostal izključno pri cerkveni glasbi. Ustanovil je dijaški orkester in ga vodil za vajo — a ne samo za cerkvene smotre.

Po dovršenih gimnazijskih študijah in po zrelostnem izpitu se je podal na Dunaj študirat pravoznanstvo.

Hkrati je pa stopil tudi z glasbo v ožje stike. Župna cerkev »Devet zborov angelov« (v I. okraju »Am Hof«) je imela posebne ustanove, iz katerih so prejemale na koru sodelujoči glasbeniki redne nagrade. Pevci — in deloma tudi inštrumentalisti — so bili v prvi vrsti dijaki, med temi navadno po več Slovencev, posebno odkar je bil tam kapelnik Moravan, prof. Josip Böhm. V ta zbor se je prijavil tudi naš Hochreiter. Pri skušnji je popolnoma zadovoljil kapelnika in bil sprejet. Prišel je pod dobro vodstvo, med dobro družbo in dobil ne le dobrega kapelnika, ampak tudi ljudomilega, mehkočutnega človeka kot predstojnika. Na tem koru je pel naš slavljenec od l. 1891. do 1893. in dobil praktičnim potom neprecenljiv vpogled v okus in snovanje, sloge in tehniko vseh dob. Prof. Böhm je izvajal namreč — razen gregorianskega korala, ki ga je interpretiral, kakor nihče drugi na Dunaju — v adventu in postnem času dela polifonikov 16. in 17. stoletja (a capella), a ob nedeljah in praznikih izven spokornih časov blesteče inštrumentirane kompozicije dunajskih klasikov: Beethovna, obeh Haydnov in W. A. Mozarta; istotako pa tudi umotvore poklasične dobe, kakor so: Eybler, Horák, Hummel, Krenn, Preindl, Preyer, Rotter, Schubert, Vogler; poleg teh tudi umotvore cecilijanski smeri se bližajočih ali pa cecilijansko pravilno skladajočih umetnikov, kakor Brosig, Foerster (Anton in Josip), Greith, Gruber, Habert, Hahn, Mitterer, Pembauer, Rheinberger, Schweitzer, Weirich i. dr. Sodelovanje na tem koru je bilo zelo poučno za mladega Hochreiterja. Župnik je bil prileten, ljubezniv Dunajčan in kot tak seveda pristaš inštrumentirane cerkvene glasbe, dočim je zastopal prof. Böhm resnejšo cecilijansko smer in se trudil, da vzbudi smisel za dostojno cerkveno glasbo; rekel je: »cerkvena glasba« in »glasba v cerkvi« nista istovetni. Spričo teh dveh protipolov — župnikove in kapelnikove usmerjenosti — je bilo treba previdno postopati in odnehati na obeh straneh. To se je tudi obneslo: župnik

in kapelnik sta izhajala v najboljšem sporazumu, glasba je pa imela pri tem dobiček vsestranske nege — in seve tudi vsi izvajajoči glasbeniki tega kora. Kaj je glasbe žejni Hochreiter vse vsrkal pod Böhmovo taktirko!

Pri vsem tem pa Hochreiter niti za trenutek ni pozabil, da je slušatelj na pravoznanski fakulteti in da mu je završiti tudi študij, ki naj mu nudi podstav za fizično življenje v bodočnosti. Nekaj časa je služil res dvema gospodoma — ali morebiti dvema gospema —: juridični znanosti in glasbeni umetnosti; njegovo dušo sta si delili tudi še pozneje, dokler je stopil v pokoj kot državni uradnik in se je od juristarije odmaknil. A leta 1893 se je zdelo, da se namerava izneveriti pravoznanstvu. Takrat se je obrnilo vodstvo jezuitskega vzgojevališča za moško mladež v Kalksburgu do prof. Böhma na Dunaj s prošnjo, naj nasvetuje dobro naobraženega in za zavod vseskozi primernega učitelja glasbe. In prof. Böhm je sporočil, da smatra Hochreiterja za najbolj priporočanja vrednega moža mlajše generacije. — Hochreiter je res sprejel to mesto in prišel kot učitelj glasbe v Kalksburg. A pravoznanstvu se ni izneveril. Kalksburg je nudil možnost, prihajati v mesto dan na dan, ako je bilo treba. Kedar ni imel sam pouka pri gojencih, se je učil doma, ali pa je bil na Dunaju. Tako se je pripravil na državne izpite in zaključil juridične študije na univerzi leta 1898.

V Kalksburgu je dobil medtem vodstvo celokupnega pouka v glasbi ob pomoči še drugih glasbenikov. A tudi sam se je poglobljal na glasbenem poprišču. Že za časa svojih pravoznanskih študij se je bil vpisal kot gojenec tudi na dunajskem konservatoriju in prestal stroge izpite iz petja, igre na orglah in violini z odličnim uspehom. Bil je torej usposobljen kot jurist in kot glasbenik. Izrabil pa je najprej pravoznanje in stopil kot konceptni praktikant v politično službo pri c. kr. namestništvu za Nižje Avstrijsko.

Tedaj se je moral ločiti iz priljubljenega mu Kalksburga — a ostal je vedno v stikih z dobrimi in učenimi jezuiti tega zavoda.

V državni službi je ostal 24 let, uradujoč največ v prestolici in prebil v njej lepe in vesele ure, pa tudi zelo grenke in trpke dneve, posebno med vojno. Ustanovil si je bil lastno ognjišče in užival pred vojno družinsko srečo ob strani dobre soproge in v krogu dece: treh hčera in 1 sina; dve hčerki sta dobili kot dragoceno dediščino v zibel odlično nadarjenost za glasbo: prva je virtuoziinja v violinski igri, druga izborna operna pevka (altistinja). Ves čas svojega službovanja je bil Hochreiter neumorno na delu, tako v pisarni kakor tudi pri glasbi. V uradu je reševal zanimive in zapletene, a tudi puste in dolgočasne zadeve svoje stroke, sprejemal stranke, jim pojasnjeval položaj in dajal dobre nasvete. Ako mu je ostala po uradnem času še kopica nerešenih spisov na mizi, jih je vzel s seboj domov in jih reševal na stanovanju. Za oddih je pa sedel za pisalnik in skladal. Včasih je nadaljeval že začete kompozicije, včasih pa so mu prihajali iz enostransko izmučenega duha tudi povse novi domisleki, tako, da je število kompozicij vedno naraščalo in je malo let v njegovem življenju, da

bi ne bil zložil ničesar. Najhujše je bilo v tužnih razmerah med svetovno vojno; takrat se je moral premagati in ponovno ugoditi ponudbam in ustreči zahtevam, ki so stavile njegovo umetnost v službo podrejene poljudnosti. Mož, ki sicer ni tožil nikdar, je takrat zaječal, ne zaradi svoje osebe, ampak v bojazni za svojo umetnost.

L. 1923 je stopil kot vladni svetnik v pokoj. In — on revient toujours à ses premiers amours — tedaj se je kmalu povrnil v svoj priljubljeni Kalksburg in tam živi kot glasbeni ravnatelj, izredno dober učitelj, prijatelj mladine in vzoren značaj v socialnem in verskem pogledu.

Število njegovih kompozicij je z ozirom na uradniške obveznosti in zaposlenost presenetljivo veliko. Dozdaj šteje 110 označenih in 6 še neoznačenih del (op. 1—116). V veliko javnost je stopil ponovno, ko so izvajali ob raznih prilikah njegove umotvore na koncertih, posebno na Dunaju. L. 1915 je dal koncert lastnih kompozicij, ki jih je dunajska kritika zelo pohvalno priznala. Dve leti pozneje so izvajali pod njegovim osebnim vodstvom največje delo njegove muze: »Rojstvo Kristusovo« v veliki dvorani konservatorija z velikim uspehom.

Hochreiterju se mora priznati bujna domišljija in nenavadna nadarjenost. Iz čuta porojene domisleke oblikuje hitro in sigurno. Tehniko ima popolnoma v svoji oblasti kot samostojen gospodar v kraljestvu tonov. Vsi njegovi umotvori so globoko občuteni, individualni, intimni ter tvorijo resnični odraz njegove plemenite, z glasbo prepojene duše. Harmonija in ves slog sta moderna — dasi ne sili v kakofonske skrajnosti.

Glasbotvori obsegajo vsa poprišča: vokalno in inštrumentalno, cerkveno in svetno, drobne pesmice do oratorija in opere; pri njem dobimo samospeve in zборе, a capella in spremljane, namenjene pevcem iz širših plasti in umetniško visoko izšolanim zborom in solistom. O Hochreiterju še ne smemo zaključiti končnoveljavne sodbe, kajti vrsta njegovih umotvorov ni zaključena. Umetnik sam je — hvala Bogu! — trden, zdrav, ima nezmanjšano veselje do snovanja, neugnano domišljijo, neizčrpno čuvstvanje: dal bo svojemu narodu in svetu sploh — tako upamo — še marsikatero glasbeno cvetko, vzkliko iz njegovega bogatega srca. Bog nam ga ohrani še dolgo, dolgo vrsto let!

Seznam njegovih del je precej obširen.* Na tem-le mestu, ki je posvečeno v prvi vrsti sveti glasbi, naj omenim izčrpno le skladbe namenjene za cerkev. Te so:

Op. 1. Svečan vstop za orgle in veliki orkester.

Op. 2. 8 Tantum ergo za 4 gl. meš. zbor (tiskano).

Op. 4. 6 Tantum ergo za 4 gl. moški zbor (tiskano).

Op. 6—11. Marijini spevi za solo, meš. zb. in orgle (tiskano). Dva zvezka v 4 delih.

Op. 20. Maša: Beati pacifici za 4 gl. moški zbor (tiskano).

* Popoln seznam bo priobčila Sv. Cecilija, glasilo Cecilijinega društva v Zagrebu, v teku letošnjega leta.

- Op. 12. Lavretanske litanije za soli, moški zbor in orgle.
- Op. 23., št. 4: »O süße Mutter« in št. 5: »An die Kongregation«; za 1 gl. in klavir, oz. orgle.
- Op. 26. Šest evharističnih pesmi v zbirki: St. Premrl, Slava presv. Evharistiji.
- Op. 27. Dve božični pesmi v Cerkv. Glasb., 1913, pril. 12. (tiskano).
- Op. 33. 3 motete: »Quid retribuam Domino« za 1 gl. in orgle; »Blaženi, koji slušaju riječ božju« za 1 gl. in orgle; »Salve Regina«, za mešani zbor in orgle.
- Op. 37. 6 gradualijev in offertorijev za 2 glasa z orglami.
- Op. 38. Maša za mrtve, za enoglasni zbor z orglami (tiskano). (C. Gl., 1915.) Od te maše so prinesli »Novi akordi«, 1913, št. 5: »Libera«.
- Op. 51 a. 44 preprostih Marijinih pesmi za petje in orgle pod naslovom »Ave sanctissima« (tiskano).
- Op. 58. Maša: Christus Rex za soli, zbor in orkester. (Partituro te maše je poslal skladatelj našemu Cecilijanskemu društvu ob petdesetletnici njegovega obstoja v dar.) Maša je tudi tiskana.
- Op. 59. Lavretanske litanije za soli, zbor, mali orkester in orgle.
- Op. 60. Planike. Majniške pesmi. I. zvezek: 5 pesmi.
- Op. 63. Planike. Majniške pesmi. II. zvezek: 7 pesmi. Z o. Hugolinom Sattnerjem vkupe (tisk).
- Op. 61. 4 himne za procesijo o sv. R. T. (Z o. Hugolinom Sattnerjem [tiskano]).
- Op. 65. Svete pesmi (Cantica sacra); 6 latinskih spevov; dvoglasno z orglami, ali meš. zbor.
- Op. 75. Slovenske cerkvene pesmi (7 spevov).
- Op. 76. Slovenske cerkvene pesmi (9 spevov).
- Op. 78. 6 prazničnih prediger za orgle.
- Op. 80. Maša: »Beati mundo corde«, za soli, meš. zbor, mali orkester in orgle.
- Op. 81 b. 4 Tantum ergo, za 1 glas in orgle. (Cerkv. Glasb. 1921.)
- Op. 82. Maša: »Beati pauperes spiritu« za meš. zbor in orgle.
- Op. 83. Maša: »Beati, qui persecutionem patiuntur« za mešani zbor in orgle (mali orkester ad lib.).
- Op. 88. Več pesmi v pesmarici »Neues Gesangbuch f. Kirche, Schule u. Haus«, za petje in orgle (ali harmonij, ali klavir).
- Op. 93. Duhovni zbori. 5 štev.
- Op. 94. 6 skladb za orgle.
- Op. 99. Maša: »Beati mites« 4 gl. zbor in orgle (ali orkester).
- Op. 100. 36 evharističnih pesmi pod naslovom »Lauda Sion«; 4 zv.; za solo, meš. zbor in orgle (tiskano).
- Op. 101. Requiem za 1 glas (enoglasni zbor) in orgle.
- Op. 102. Tri svete pesmi pod naslovom »Cantica sacra« za 1 glas, violino in orgle (Pater noster, Ave Maria, Memorare).
- Op. 103. Lavretanske litanije (z orglami in drugimi glasbili).

Op. 105. 14 mašnih pesmi za 2 glasa, orgle (in 4 rogove ad lib.).

Op. 107. V zbirki »Božji spevi« (na svetlo dal V. Vodopivec) 5 cerkvenih pesmi.

Op. 108. V zbirki »Gospodov dan« (na svetlo dal V. Vodopivec) 8 pesmi. —

Te Deum za soli, zbor in orkester. —

Stabat mater za soli, zbor in orkester.

Latinska maša za zbor in orkester. —

Več gradualijev.

Razen teh cerkvenih skladb ima pa tudi vrsto nabožnih spevov, kakor:

Op. 43. Marijine pesmi (»Liebfrauenlieder«) za eno- ali večglasno petje s klavirjem; v dveh zvezkih, obsegajočih 14 pesmi.

Op. 45 b. 3 duhovne kantate za solo, zbor in orkester.

Op. 46. Christus am Kreuze. Solo-prizor za petje, violino, orgle in harfo.

Op. 51 b. 3 Sodalenbundlieder za petje in orgle.

Op. 56. Die Geburt Christi. Oratorij za soli, zbor in orkester.

Op. 62. Molitev za vladarja (za sopran in bariton ter klavir). V zbirki: L. Kramolc, Narodni praznik.

Op. 64. Glasba za pasionsko igro »Christus« (besedilo spisal J. Fuchs) za soli, zbor in orkester.

Op. 92. Pasijski spev za 2 violini, violončel in orgle.

Op. 106. 2 duhovni kantati za solo in orkester.

Čisto svetnih del ima 74, med temi je 46 zbirk pesmi, ki obsegajo 420 točk, ostalih 28 zbirk je inštrumentalna glasba: kakor vidimo, izredno intenzivno udejstvovanje glasbene nadarjenosti, ki ji moramo želeči, da jo Bog čuva i nadalje.

Fr. Ferjančič:

Malenkosti.

Po daljšem presledku hočem zopet nadaljevati z »malenkostmi«. Za danes sem si odbral samo eno »malenkost«, ki bi jo pa z večjo pravico imenoval »velikost«, kajti v glasbi je to zelo velika napaka. Malenkostna se zdi le onim, ki jo v svoji lahkomišljenosti prezirajo in zanemarjajo. V mislih imam namreč:

Spremljevanje.

Sam sem se že večkrat prepričal, a tudi drugi so mi tožili o tem, kako silno pomanjkljivo je tu pa tam spremljevanje na orglah. Zato menim, da bi le koristilo, ako napišem nekaj vrstic o tem velevažnem predmetu.

V tehničnem oziru je kajpada največja napaka, ako organist ne zna pravilno in gladko spremljati pevskega zbora. Pravim: pravilno

spremljati, kajti silno mučno je poslušati, ako zagrabi organist včasih kako tipko previsoko, včasih zopet prenizko, da nastane tako grda disharmonija s pevskim zborom. Pri takem organistu je poslušalec v vednem strahu, da jo bo zopet kam zašajtal. Nekateri organisti vzamejo svojo nalogo prelahko ter se na spremljevanje nič ne pripravljajo. Domišljajo si, da so zmožni dovolj spremljati tudi brez posebne priprave. Toda kako revno in pod vsako kritiko je čestokrat tako nepripravljeno spremljevanje! Zato je prva in glavna organistova dolžnost, da se na spremljevanje vselej vestno in temeljito pripravlja ter da se ne loti spremljevanja pri službi božji, dokler ne zna spremljati popolnoma pravilno in brezhibno. Ako se bodo organisti živo zavedali te svoje svete dolžnosti, bo spremljevanje takoj boljše.

Nadalje mora biti spremljevanje gladko, ne da bi kakorkoli zadrževalo naravni tok petja. Organist mora vedeti, da ni pevski zbor zaradi njega, temveč da je on zaradi pevskega zbora, zato mora s svojim spremljevanjem pevce tako rekoč na rokah nositi in jih vsestransko podpirati, ne sme jim pa biti coklja, ki bi jih ovirala v pravilnem petju. Včasih se pri kakem slabem organistu kar čuti, kako s svojim nerodnim spremljevanjem zadržuje pevski zbor, da ne more svobodno tako in v tistem tempu peti, kakor bi bilo treba. Tako spremljevanje je vse graje vredno in ga je treba zavreči.

Organist se mora tudi varovati, da predpisanega spremljevanja čisto nič ne izpreminja po svoji glavi. Kaj rado se zgodi, da ako včasih organistu spremljevanje ne ugaja ali se mu zdi pretežko, ga kar svojevoljno predružači in olajša. To pač ni pravilno; skladbo je treba podati docela tako, kakor jo je napisal skladatelj.

Še večkrat pa se pri spremljevanju pregreše organisti v dinamičnem oziru. Zelo razširjena napaka pri naših organistih je, da spremljajo petje vobče preglasno. Nekateri priprostejši organisti — večinoma samouki — se izpozabijo včasih celo tako daleč, da vselej, kadar je pri pesmi predpisan »forte«, spremljajo dosledno s »pleno«, ne izvzemši niti mikstur, in to tudi tedaj, ako je tisti »forte« zapisan pri kakem solo-spevu. To je naravnost gorostasna napaka in komur jo vest očita, naj jo nemudoma odstrani. S polnimi orglami bi se smelo petje spremljati v silno redkih slučajih in to le tedaj, ako bi bil skladatelj sam to v orgelski partituri izrečno predpisal, ker bi hotel na ta način doseči kak poseben efekt. Kot zgled takega izrednega pleno-spremljevanja navajam konec krasnega »Credo« iz slavne Stehlejeve maše »Salve Regina«. Skladatelj slika tamkaj naravnost drastično vstajenje mrtvih (»Et exspecto resurrectionem mortuorum«); pri teh besedah predpisuje skladatelj v spremljevanju na orglah poleg drugih krepkih registrov tudi trobento in pozavno. Po tem pretresljivem »fortissimo« petje naenkrat preneha ter se v par taktih orgle same oglase v tihem »piano«, kakor da bi od mrtvih vstali strmé pričakovali obsodbe; nato pa sledi veličasten konec (»Et vitam venturi saeculi«), pri katerem se spev in orgle od »piano« povzpno do najkrepkejš-

šega »fortissimo« in pri zadnjih treh »amen« predpisuje Stehle sam polne orgle. To je torej tako redko mesto, pri katerem se sme petje spremljati s polnimi orglami. Iz svojih bogoslovnih let se še sedaj dobro spominjam, kako mojstersko je pokojni Foerster spremljal ta odstavek in kako velikanski vtis je vselej napravil na me ta sklep. Poslušati tedaj Foersterjevo spremljevanje je bil v resnici izreden užitek. Sicer sem pozneje tudi drugje večkrat slišal to mašo, a kolika razlika! Pri onem odstavku sem si vselej mislil: »Škoda, da ne sedi Foerster pri orglah.« — V takih izrednih slučajih torej se sme spremljati petje s polnimi orglami, sicer pa ne. Tudi če je za petje predpisan »forte« ali »fortissimo«, zadostuje za spremljevanje, ako se k navadnim registrom privzame še principal in morda kak 4' register. Sploh naj prevladuje tiho spremljevanje, da stopa toliko bolj petje v ospredje. Ako pa je spremljevanje premočno, kako naj potem pevci pravilno izražajo »crescendo« in »decrecendo«? Da se na mnogih korih poje — ali bolje rečeno vpije — brez vsakega duha in brez vsake fineše, ali niso tega precej krivi organisti, ki s svojim preglasnim spremljevanjem ne pusté, da bi prišlo petje do prave veljave? Pameten organist včasih med petjem celo popolnoma preneha s spremljevanjem, da morejo pevci na pr. toliko lepše decrescendirati ali »pianissimo« izdoneti.

Kar velja za orgle, velja istotako tudi za orkester. Kadar spremlja orkester kak solo-instrument ali kak solo-spev, se mora ravno tako zatajevati, da ne preglesi solista. Popolnoma isto velja tudi o spremljevanju s klavirjem ali harmonijem. Spominjam se, kako sem bil pred več leti slučajno pri neki predpustni predstavi. Na sporedu je bil tudi zelo šaljiv kuplet s spremljevanjem klavirja. A kaj pomaga, ko je pa spremljevalec tako udrihal po klavirju, da se šaljivega besedila ni moglo nič razumeti. Kuplet je ostal popolnoma brez vtisa.

Vidimo torej, kako je preglasno spremljevanje vselej in povsod veliko zlo in kako se ga je treba vedno skrbno varovati, zlasti še v cerkvi. Zato naj se vsak organist resno vpraša, kako je z njegovim spremljevanjem? In ako mu vest očita, da je doslej preglasno spremljal, naj se takoj poboljša. In ker človek samega sebe težje kontrolira, naj vpraša še kakega drugega razsodnega človeka, kaj sodi o njegovem spremljevanju. Seveda ne sme zameriti, ako sliši včasih kako manj ugodno sodbo. Ko sem pred mnogimi leti opozoril nekega organista, da je njegovo spremljevanje korala premočno in preveč »staccato«, mu moja sodba ni bila ljuba. Pameten organist pa bo hvaležen vsakomur, ki ga dobrohotno opozori na kako napako.

Sad te razpravice naj se torej pokaže v pravilnem, nikakor preglasnem spremljevanju. Kako dobro de človeku pri srcu, ako pride v cerkev pa najde organista, ki spremlja petje diskretno in primerno tiho. »Hvala Bogu«, si človek misli, »našel sem zopet enkrat organista, ki dobro pozna svojo nalogo, organista, ki je res mož po volji božji.«

Nekaj poglavij iz fiziologije in fonetike.

(Dalje.)

Sonorniki ali zvočniki [l (lj), m, n (nj), r] tvorijo posebno kategorijo glasov ter stoje po zvočnosti in barvi bliže vokalom kakor konzonantom. Sorodnost med obema skupinama glasov se kaže tudi v tem, da prevzamejo včasih sonorniki funkcije vokalov ter jih nadomeščajo v zlogih in besedah. Sonornikom, ki so nosilci zlogovne zvočnosti, pravimo, da so zlogotvorni. Izmed zlogotvornih sonornikov je za slovenščino najvažnejši r: smrt, prt, vr-tnar itd., pa tudi ostali sonorniki vršijo večkrat nalogo vokalov. Neglede na knjižne izraze, ki jih bom pozneje itak natančneje obravnaval, se razodevajo njihove zlogotvorne lastnosti zlasti v dialektičnih oblikah, kadar nadomeščajo izpadle vokale: šiml (šimel), lom (lomim), slamca (slamnica) itd. Zlogotvorne sonornike označujemo v transkripcijah s krožkom pod črko (l, m, n, r). Ta način označevanja uporablja poleg Brocha tudi Ramovš, dočim pomeni krožek pod sonorniki v mednarodni fonetični pisavi društva »Association internationale phonetique des Professeurs de Langues vivantes« neme glasove.

Kakor pri zvenceh soglasnikih in samoglasnikih, tako so mogoči tudi pri sonornikih nemi in zvenci različki. Oboje vrst glasov ne poznajo le slovanski, ampak tudi romanski in germanski jeziki. Tako srečamo n. pr. pri Francozih poleg zvencega l-a tudi nemega in sicer v doglasu za konzonanti: table, peuple, iz *tab^l*, *pöp^l*.¹ Po Jespersenu (Lehrbuch der Phonetik 6, 45) je ta izreka za francoščino normalna, zato, izreka *tablə*, *pöplə*, ki se glasi včasih iz ust slovenskega dijaka, ni povsem pravilna. Angleščina uporablja v doglasu zvenci l (pipl, seikl, peipl).

V slovenščini nimamo takšnih primerov, ker se končni l izgovarja navadno kot soglasniški u. Vendar se tudi s tem glasom dogaja nekaj sličnega, kakor v francoščini, kajti po Ramovšu (Konzonantizem, str. 40) je slišati po Dolenjskem in Gorenjskem večkrat oblike pas, pad, rek poleg pasu, padu, reku (iz pasel, padel, rekel) ter so takšne oblike hitrega govora v Menišiji in na Notranjskem, n. pr. v okolici Postojne že skoraj izključno v rabi. V knjižni izreki je končni l zvenc *[gərl, žəru, uməru]* iz grl (gen. pl.), žrl, umrl].

K normalni izreki pa smemo v slovenščini prištevati napolnemo izreko srednjega l-a v zvezi z nemimi soglasniki: šla, člen, kliti, klobuk, pluti itd. V takšnih primerih se pojavi zven, zlasti v hitri govornici šele v drugi polovici sonornika, včasih šele z nastopom vokala. Približno je mogoče kontrolirati nastop zvena s tem, da položimo prst na jabolko. Podobno izreko srednjega l-a najdemo tudi v nemščini (Atlas).

¹ V hitri vsakdanji govornici včasih l povsem izgine: *tab*, *pöp*.

Mogoč je pa tudi obratni način izreke, t. j., da je prva polovica sonornika zvoneča, druga nema. Takšne glasove najdemo včasih v doglasu po vokalih: kanal, kristal itd.

Skoraj vse, kar sem omenil za l, velja tudi za ostale sonornike. Nemi r in m nastopata v francoščini pod istimi pogoji, kakor nemi l, t. j. v doglasu po konsonantih: *chiffre, quatre, rythme, prisme*, izg.: *šifr, katr, ritm, prism*. Neme nosnike poznajo razni nordijski jeziki (danščina, islandščina i. dr.), tako imamo n. pr. nemi n v danščini za k-jem (kny). Po onemitvi končnega n-a je nastala današnja knjižna oblika *res* iz oblike *resn* (Ramovš, *Konzonantizem*, str. 86) po onemitvi r-a pa oblike *črevelj, čevo* i. dr., ki se rabijo v knjižnem jeziku poleg *črevelj, črevo* (*Konzonantizem*, str. 70). Napolnemi so v slovenščini ti glasovi, kadar jih izgovarjamo v zvezi z nemimi soglasniki: *tri, prek, sraka, šment, sneg* itd. Primere za neme sonornike v doglasu (za poljščino in ruščino) najdeš v Brochu, »*Slavische Phonetik*«, str. 237—238.

Natančneje se nam s temi pojavi ni treba baviti, ker so za knjižno slovenščino bolj ali manj brezpomembni, kdor se pa zanje zanima, si jih itak lahko konstruira, ako napolglasno izgovarja besede, v katerih nastopajo sonorniki: *pesem, basen* i. dr.

Poklopec (epiglottis)²

je gibljiv hrustančast organ, ki se povezne med požiranjem nad jabolčno odprtino in brani tako, da bi zašla jed v sapnik. Med dihanjem, govorjenjem in petjem se pa več ali manj dvigne, tako da zrak lahko neovirano prehaja mimo njega. Za izreko nima ta organ nobenega pomena, ker ne moremo z njim tvoriti glasov, pač pa vpliva s svojo lego lahko indirektno na lepoto in pravilnost pevskega glasu. Če pritiska namreč jezični koren poklopec navzdol, tedaj je prehod iz jabolka v nastavno cev zožen, glas radi tega stisnjen in za estetično petje neraben. Jespersenu se to ne zdi verjetno, kajti na str. 66 svoje knjige »*Lehrbuch der Phonetik*« pravi: »Nekateri pevski učitelji pripisujejo legi poklopca veliko važnost za čistost in lepoto petja, ki je baje med drugim odvisna tudi od kota, v katerem zadeva zvoneči zračni steber poklopec; vendar je komaj verjetno, da bi imeli v tem pogledu prav.« V dokaz navaja pod črto Müllerjev eksperiment, po katerem se zven bistveno ne izpremeni, tudi če poklopec povsem odstranimo. Toda zaključek, ki ga izvaja Jespersen iz tega eksperimenta, ni pravilen, kajti iz pokritega lonca zveni glas vsekakor drugače kakor iz odkritega. Mogoče so pri razmeroma šibkem zvenu razlike *res* tako majhne, da jih ni mogoče zaznati s prostim ušesom, toda z ojačevalcem (zvočnikom) bi se dale prav gotovo ugotoviti. Razen tega ne smemo pozabiti, da ni zvočnost glasu odvisna le od zvena, ampak predvsem od resonančnih faktorjev nastavne cevi. Čim večje so ovire, ki jih mora zvočni steber premagati na poti iz jabolka, tem slabše so resonančne razmere

² »*Cerkveni Glasbenik*«, letnik 51, str. 68.

in obratno. Povsem drugačno mnenje o vplivu poklopca na glas ima znani pevski pedagog W. Reinecke (doktor medicine!). Grlni glas (Kehlton-Quetschton), t. j. vprav oni način petja, ki nastaja radi napačne lege poklopca, opisuje tako-le: »Grlni glas nastane najpogostejše takrat, kadar hočemo izvajati močne glasove s tem, da skušamo s silo znižati jezik in jabolko. Jezični koren pritiska pri tem na poklopec, ki se položi čez jabolčno odprtino. Glas se ne more razviti, ker ga odbija poklopec nazaj v jabolko. ... Grlni glas zveni trdo, stisnjeno, sirovo in zamolklo. Iz njega se razvije lahko funkcionalna slabost glasu, ki nam daje žalosten dokaz, kako uničijo slabi učitelji (Stimmpfuschler) lahko najlepši naravni glasovni material.«

Dr. A. Dolinar:

Iz glasbenega razvoja.

V celotnem zgodovinskem dogajanju vidimo dejstva največjega pomena, ki zaključujejo večstoletne razvojne dobe in hkrati tvorijo osnove enako dolgim razdobjem; vmes med temi najdemo zopet manjše dogodke, ki se razvijajo v okviru teh večjih in pomembnejših dogodkov, ki so v svoji vrsti tudi enako važni in tehtni, vendar manjše časovne dobe obsegajoči. Med one sekularne dogodke spada n. pr.: polom rimskega cesarstva, oziroma zmaga krščanstva nad poganstvom, dalje doba ob zatonu srednjega in začetku novega veka in morda sedanja najnovejša (vojna in povojna) doba.

Taka silna razdobja bi mogli primerjati onim silnim morskim valovom, ki se pojavijo le v najvišjem viharnem razburkanju, ki se pa dele in nosijo s seboj toliko in toliko manjših valov. Vsi ti silnejši in manjši dogodki vtisnejo pečat tudi vsemu duhovnemu življenju, ki vsa ona gibanja silhuetno na sebi očituje.

Pri pregledovanju posameznih umetnostnih panog v okviru določenega širšega kulturnega razdobja — n. pr. renesanse — naletimo pri natančnejšem živjetju in opazovanju na celo vrsto izraznih vrednot in stilističnih lastnosti, ki se prikazujejo kot neka duševna skupnost, ki je lastna vsem poedinim vrstam. Najsibo umetnina še tako v osebni ustvarjaljelvi noti zasidrana, bo vkljub temu nosila duševni pečat dobe, iz katere izvira: k vsemu temu pa pridejo še nehote vpoštev posebne značilnosti posameznih narodnosti — in to brez ozira na katerokoli dobo — da n. pr. ni vseeno, ali je delo nastalo v Rimu ali Antwerpnu — seveda istočasno mišljeno.

Medsebojni duhovni stiki med glasbo in upodabljačo umetnostjo so na prvi pogled manj jasni in vidni kot n. pr. med arhitekturo in slikarstvom ali glasbo in poezijo ene ter iste dobe: arhitektura in slikarstvo kot tudi poezija in glasba nastopajo radi v čim najbolj tesni zvezi in mnogokrat ena drugo nujno privlačijo. Kar je skupnega med glasbo in upodabljačo umetnostjo, ne obstoji zgolj v sorodnih izraznih ali razpoloženjskih vrednotah, temveč prikazujejo se tudi stilna soglasja — torej soglasja gotovih tehničnih in formalnih elementov. Nehote prihaja tu na misel Goethejeva ugotovitev, da je arhitektura strjena muzika (die Architektur sei eine erstarrte Musik), da obstoje torej med obema daljne, čeprav v prvi vrsti formalne vezi.

³ Die Kunst der idealen Tonbildung, str. 79—80; prim. tudi Jabolčni nastavek v »Cerkvenem Glasbeniku«, letnik 52, stran 70.

Če pretehtavamo v tej smeri n. pr. klasično glasbo, tedaj opazimo v njenem oblikovanju jasne arhitektonske vidike. Posamične teme so simetrično razvrščene ena poleg druge, porast melodije je usmerjen navadno po osemtaktni shemi, vmes med to osemtaktno periodo nastajajo zopet simetrične razčlenitve v prednji in zadnji stavek. Tudi ves ustroj klasičnega stavka v celoti je arhitektonsko prozoren: n. pr. sonatni stavek, v čigar trodelnosti se jasno očituje simetrični element z viškom v srednjem delu — s tako zvano izpeljavo (Durchführung). Klasični sonati s 3, oziroma 4 stavki tvori ozadje tudi simetrija, ki se najjačje javlja potom kontrasta. Vsi ti principi — tako simetrije, kontrasta, zraven pa harmonska razčlemba in hkrati celotna zaokroženost — vse to so vezi, ki kažejo na arhitekturo. Zunanja oblika pa tako v arhitekturi kot tudi v glasbi le tedaj nekam oživi in se kot umetnost prikazuje, če se kot nujen estetski zakon kar vtelesi in v tem estetskem zakonu umetnik svojo vizijo tako rekoč pred seboj doživlja.¹

Če hočemo prodreti v bistvo gotove kulturne dobe, moramo tudi razbrati vse tiste činitelje, ki so jo tako rekoč v organičnem razvoju omogočili, in tudi premotriti posamezne stadije tega razvoja. Pri še tako površnem pogledu se moramo dotakniti splošnih vprašanj jako splošno-umetnostne kot tudi specialno-glasbene zgodovine, da razumemo, kako moramo govoriti o gotski glasbi, o glasbi v renesančni, baročni in rokokojski dobi. Vsa ta označenja kažejo na medsebojne stike med glasbo in najbolj očitnem miselnostnem (idejnim) toku dotične dobe.

Kaj naj razumemo pod pojmom »gotška glasba«?

Z označbo »gotški« zaznamujemo pozni srednji vek od 12. tja v 15. stoletje. V svojem pravem območju je gotski slog v stavbarstvu sledil romanskemu in pomeni v gotovem oziru njegovo nasprotje: ne sicer nasprotje iz osnov izviraajoče, temveč iz raznih nebistvenih ozirov. Zlom Hohenštavfov je pomenil hkrati tudi zlom prevlade nemškega cesarstva: vodilna vloga med krščanskimi narodi zahoda je prešla na Francijo, tam je tudi najmočnejše odjeknila ideja križarskih vojn in našla tudi vnetih zagovornikov. Nehote so se tedaj mnogi udeleženci seznanili z lahkotnimi, bujnimi oblikami orientalskega stavbarstva. Pod tem vplivom se je zahotelo bogatejše razčlenjenosti že v temeljnih osnovah, večje prožnosti in bujnejše izdelave v posameznostih. Že v 12. stoletju visoko razvito cerkveno življenje je postavilo versko zavest v ospredje in vzbudilo polagoma z močno voljo prežeto krščansko življenje, ki je prevzelo vse družabne sloje z navdušenjem, ki je prišlo do izraza v znamenitih katedralah tiste dobe. Njih izdelava pomeni združitev umetniških sil cele generacije, kar je bilo možno v času, ko je bila umetnost res skupna zadeva vseh. Zato so bila ta dela tako drzna v svoji zamisli, bogata v okrasju in tehnično dovršena, masivnost romanskega sloga se umakne gibčnejšemu organizmu. Severna Francija je postala izhodišče novega sloga, udomačil se je kmalu na Angleškem, zasedal se pa enako močno tudi v pravi domovini romanskega sloga — v Nemčiji. Tukaj, v deželi minesängerjev, cehov, v domovini skolastike in mistike, kjer se je vsa filozofija naravnala na religiozno torišče — tukaj je gotski slog dosegel svojo zrelost.²

Najznamenitejše priče gotike so katedrale, kot n. pr. dunajska stolnica sv. Štefana, stolnica v Kölnu, Strassburgu in več drugih. V naravnost fantastičnem morju vrhov in linij, kjer so vsi deli prav umetniško izvršeni, se dalje kaže stroga, v vseh podrobnostih preračunjena pravilnost, tako da stoji pred nami gotška cerkev kakor velikanska skupina kristalov k enostranosti, nad-

¹ Adler: Handbuch der Musikgeschichte, str. 694.

² Hartmann: Stilkunde (str. 106, 107, 108).

svetlosti kličoča. Vse je tu premikanje, vse sili in hrepeni kvišku, pred očmi nastaja virvar svodovja — razčlenjenega z rebri v križaste ali zvezdne oblike — kar mrgoli stolpov, lokov, ornamentov itd. Ta igra črtovja, ki se bolj v potankostih utesnjuje, zginja in se končno zgubi v vsemirju — je nekak zadnji cilj srednjeveške arhitekture, nakar potem v 15. stoletju preide v neko bolj zunanjo, virtuozno dekoracijsko maniro.

Kar je bistvenega v tem pojmovanju gotskega sloga — torej skoraj fantastična zavozljanost linij, dalje naravnost izredna umetniška izdelava v podrobnostih — vse to pride na nek način do izraza tudi v glasbi. V poštevh pridejo različne oblike in razvojne stopnje tako zvanega polifonskega večglasja, ki označuje ravno to dobo srednjeveške glasbe. Pod pojmom »večglasje« razumemo istočasno postopanje (torej petje ali igranje) več zase samostojnih glasov (to postopanje se vrši na podlagi gotovih pravil), ki skupaj strnjeni tvorijo celoto zase. Kombinacije glasov so različno razporejene, n. pr. sopran, alt, tenor, ali alt, tenor in bas, večkrat so v kombinaciji 3, 4 ali 5 različnih melodij, bodisi narodnih ali koralnih, vsaka s svojim podstavljenim besedilom, oblika, ki so jo imenovali motet. Pogostokrat je bila tudi tale zveza: Melodija (tako zvani cantus firmus) je stopala v danem ritmičnem merilu, podložili so ji drugo — bodisi s podvojeno ali polovico zmanjšano prvotno melodijo — in eno tretjo, ki je bila sicer prvotna, a obrnjena. Polagoma se je razvila imitacija, ki obstoji v tem, da se določeni motiv v vseh danih glasovih ponavlja. Jasno je, da je bilo izvajanje v tem smislu sestavljenih skladb prava uganka in je bilo prav v duhu tedanjega časa, da so se takratni skladatelji spuščali v najbolj zavite tenkoumnosti in sploh radi vse finese v izvajanju prikrivali z neko tajnostjo in dvoumnostjo. Nazadnje je postalo neko virtuosno igrakkanje samo sebi namen in tako datirajo n. pr. iz 15. stoletja skladbe z nič manj kot 36 glasovi, izmed katerih je vsaka skušala ohraniti svojo samostojnost. Seveda tu ni iskati onega čistega občutja, ki božjo besedo v mistični zatopljenosti doživlja in dalje tolmači, temveč je vse le bolj zunanji sijaj, masivnost zvoka, sicer čudovito sugestivne krasote, ki spominja na čar vrhov in linij poznejših gotičnih fasad.

Kar je v teh večglasnih skladbah sličnega gotski arhitekturi, to je ono neprestano, nikdar zastajajoče gibanje v tem valovanju, kjer ena misel že drugo privlači, razvija in dalje sili, kjer je pa zopet vse občutje podobno tisočim utripom močno razdvojene duše. Srednjeveška umetnost se je razvijala v drugačni duševni atmosferi, kot umetnost poznejših dob. Srednjeveški človek je motril svet in vse njegove dobrine skozi prizmo večnosti, zanj je bilo vse minljivo, življenje samo kratko postajališče na poti v večnost, samo na sebi polno demonskih sil, ki zmorejo vsak trenutek povzročiti velike svetovne katastrofe. Zato je imelo vse njegovo duševno življenje nekaj umirjenega, vse njegovo umetniško delovanje je bilo strogo duhovnega značaja, tako da je vse, kar je zgolj čutnega, stopilo v ozadje. V pretežni večini je bila gotska umetnost navezana na evropski sever, tako tudi polifonska glasba. Cvetela je v Franciji, Nemčiji in dosegla svoj višek v tako zvanih nizozemskih šolah, kjer so bili glavni zastopniki: Dufay, Okeghem in Josquin des Prés. Italija tem vplivom s severa nikdar ni bila posebno dostopna in zanimivo je, da so umetniki renesanse nasproti gotiki zavzemali docela odklonilno stališče in jo smatrali kot nekaj barbarskega. Večglasje se je v tem času tudi v Italiji razvijalo, toda njegov značaj je bil vse mirnejši, jasnejši, čutni lepoti dostopnejši: harmonsko sozvočje je dobilo prednost pred strogostjo in neizprosnoostjo glasovnih linij. V najbolj ožarjeni luči se večglasje prikaže v Italiji v delih Palestrinovih, ki pripada sicer 16. stoletju, vendar je ravno kontrapunktično fundirana homofonija Palestrinovega stavka bila tista, ki je obrnila pozornost na akord kot tak in

s tem nujno obrnila pozornost na novo bližajočo se dobo — dobo harmonskega večglasja.³

Značaj južnih narodov, ki je v splošnem bolj lahkoživ in čutno razposajen, ni niti tedaj, ko je bila gotika na najvišji stopnji, izgubil svoje lastne fiziognomije. Stolnice v Milanu ali v Sieni in Orvietu veljajo vse kot gotske stavbe; toda kako drugače izgleda tu gotika! Mesto onih svečanih in silnih potez navzgor, mesto poudarka navpičnosti in vitkih črt, kot je značilno za gotsko arhitekturo, najdemo široke, horizontalno osnovane katedrale; gotski ornamenti so tukaj tujemu stavbnemu organizmu zgolj po zunanje kot okras dodeljeni, ne da bi se s stavbo spajali v organsko celoto. Mistično bogoiskateljestvo, željno hrepenenje duše, same s seboj razrvane z dvomi in ugovori, se tukaj umakne nekemu zgolj zunanjemu dopadajenju nad zunanji okraski. Tudi polifonija — v smislu sloga nizozemskih šol — je Italijanom tuja; slednji iščejo lepo zaokroženih izraznih melodičnih črt. V dobi, ko so se na severu skladatelji kot tudi peveci trudili z najbolj zavitimimi in izumetničenimi kanoni, so prišli v Italiji na svetlo kar moč umetni in izrazno izredno lepi spevi na besedila Petrarke in drugih istodobnih pesnikov.

(Konec prihodnjic.)

Viktor Sleska:

Župnik Mihael Omerza, skladatelj (1679—1742).

Naša glasba ob Valvasorjevem času ni posebno prospevala, sicer bi ji ta marljivi kronist gotovo posvetil več pozornosti, kakor pa se je v resnici zgodilo. Glasbe se prav redkoma spominja. Omenja pač, da so se vršile razne slovesnosti ob spremljevanju godbe, opozarja na dobre orgle (E. d. H. Kr., XI, 145 v cerkvi sv. Florijana v Pobrežju, str. 486 v Novem mestu); pripoveduje o melodiji, s katero so rake lovili in prinaša celo note te melodije, govori o godcih-piskačih na Ljubljanskem gradu (XI, 669), ne obravnava pa o naši umetni glasbi, ne omenja skladateljev razen o N. Dolarja, jezuita, ki je izdal svoje skladbe (Dramata seu Miserere mei Deus) na Dunaju l. 1665 (VI, 359) ali 1666 (Dolničar), o katerih pa se doslej še ni našel noben izvod. Mogoče je tedaj bolj cvetela ljudska pesem, vsaj koledniki so že tedaj pridno hodili od hiše do hiše (VIII, 472, 473).¹

Nenadno se je pa glasba dvignila, ko je nastopil Janez Bertold p. l. Höffer² kot glasbenik in skladatelj. L. 1702 je ustanovil glasbeno društvo Academia Philoharmonicorum, musices cultorum (gojiteljev glasbe). Höffer je bil rojen v Ljubljani 24. julija 1667 in je umrl 15. junija 1718. Bil je prisednik deželne sodnije; svoj prosti čas je pa posvetil glasbi. Ze 1. marca 1700 je priredil v Ljubljani prvi glasbeni nastop. Pozneje je kot predsednik »Philoharmonicorum« in vodja orkestra in pevcev prirejal po vrsti več glasbenih večerov. Tisto dobo ni bilo ne cerkvene ne domovinske slovesnosti, da bi je ne poviševal njegov zbor. Do 40. leta je bil čvrst in zdrav, potem pa je obolel na udnici in moral večinoma ležati. Njegova hiša na Bregu v Ljubljani je bila shajališče vseh omikancev. Zložil je oratorije: 1. Magdalenaе conversio, oratorium musicis adaptatum concentibus. A. 1715. Izvajali so to Spreobrnjenje Magdalenino v tedanji uršulinski kapeli, ker uršulinske cerkve takrat še niso pričeli zidati. — 2. Patientia victrix in amico Dei Job. Ta oratorij o potrpežljivem Jobu so

³ Schmitz: Palestrina.

¹ P. pl. Radics: Frau Musica in Krain, 24, 25.

² Izvestja Muz. društva, 1900, 47, 52, 81, 153. — Dom in svet, 1902, 234—237.

pelj v križanski cerkvi l. 1716. — 3. Mors et vita, oratorium melo-dramaticale (Življenje in smrt, glasbenodramatičen oratorij), 1715. — 4. Epitheta Latino-germanica (Naslovi latinsko-nemški), 1716.

Ob istem času so živeli v Ljubljani še razni drugi glasbeniki:

Janez Jakob Labasar pl. Laubenburg, rojen v Ljubljani 1656, umrl 23. febr. 1703. Spisal je: Opuscula Dramatum musicalium. (Izvestja Muz. dr., 1901, 157.)

Janez Gašpar Gošel, Ljubljančan, se je posebno odlikoval kot klavirski virtuoz in harfinist. L. 1711. je bil vodja Akademije filharmonikov. Umrl je 15. febr. 1716. Spisal je: Compositionum musicalium fasciculus. — Missa cum instrumentis necessariis. — Psalmi vespertini. (Izv. 1900, 150.)

Janez Andrej Mugerle pl. Edlheimb. Rojen je bil v Ljubljani 22. nov. 1658. Citre (testudinem) je tako igral, da so bili poslušalci očarani. Bil je tudi eno leto vodja filharmonikov. Umrl je v 53. letu 26. avg. 1711 in bil pokopan v kapeli pri klarisah, ki jo je sam sezidal. (Izv., 1900, 160.)

Janez K. Polc, rojen v Ljubljani 10. junija 1685, je spisal: Concertus a 4 violinis et 5 instrumentis. (Izv., 1900, 162.)

Volbenk Konrad Andrej Siberau, deželjan, rojen v Ljubljani 25. nov. 1688, je odšel, ko je v Ljubljani dovršil gimnazijo in filozofijo, v kolegij v Parmi, kjer se je učil pravoslovja, obenem pa tudi goslati. V tej spretnosti je tako napredoval, da je vse tekmece prekosil. L. 1716. je bil vodja filharmonikov v Ljubljani. Spisal je Concertus sacri. — Symphoniae a duabus violinis cum basso. (Izv., 1900, 166.)

Jos. Fortunat Gotscheer, roj. v Ljubljani 11. jul. 1693, je gojil glasbo. (Izv., 1900, 153.)

Jurij Blatnik, rojen v Kranju l. 1693, je spisal: Missae concentibus adaptatae. — Miserere. — Regina coeli. — Salve Regina. (Izv., 1900, 137.)²

Manj znan kot Höffer je njegov sodobnik Mihael Omerza, ki se je s svojimi oratoriji proslavil še pred Höfferovimi oratoriji. Ko bi nam marljivi Janez Gregorij Dolničar ne bil ohranil zapiska o njegovih oratorijih, bi niti ne vedeli, da je bil Mihael Omerza skladatelj. V »Cerkvenem Glasbeniku« l. 1912, str. 25, sem že omenil njegove skladbe. V zadnjem času sem pa zasledil več podrobnosti iz njegovega življenja, zato jih tu podajam.

Mihael Omerza je bil rojen v Kamniku 28. sept. 1679. Tudi njegovemu očetu je bilo ime Mihael. Imel je ta poleg Mihaela še več drugih otrok: sina p. Egidija, ki je bil frančiškan v Nazarjih; Petra, ki se je preselil na Hrvaško in imel enega sina in dve hčeri; Gašperja, ki je imel sina duhovnika Baltazarja; hčer Marijo omoženo Mesalin; Jero omoženo Kraškovec; Rozalijo omoženo Kahne; Regino omoženo Šafer, ki je imela tri sinove in dve hčeri. Bržkone so frančiškani v Kamniku poskrbeli, da je prišel Mihael v ljubljanske šole. Ko je dovršil svoje študije, je bil l. 1706 stolni vikar v Ljubljani. Kmalu se je ljudem in duhovnikom zelo priljubil. Stolni dekan dr. Anton Dolničar ga je pridobil, da je v stolnici poučeval mladino kršč. nauka. Bil je apostolsko goreč mož. Dr. Gregor Dolničar ga označuje: Vir spectatae virtutis, eruditionis ac morum suavitatis — mož ugledne čednosti, izobrazbe in nravne miline. Stolni dekan, zgraditelj stolnice, si ga je izvolil za spovednika na smrtni postelji.³ (Dom in Svet, 1901, 68, 72.)

Ko je bila l. 1715 izpraznjena župnija Ig, odvisna od škofove podelitve, jo je dobil Omerza. Ob tistem času je slovela izanska podružnica Marije Tolažnice v Tomišlju kot romarska cerkev. Kakor v zid vzdani kamen priča, je bila cerkev sezidana l. 1519. V tej cerkvi je uvedel Omerza bratovščino sv. rožnega

² Dom in svet, 1902, 234.

³ Izvestja Muz. društva, 1900, 160.

venca l. 1719 po generalnem vikarju Jakobu Schillingu. Stara matrikula, pričeta l. 1717, piše, da je bil ondi vsako leto velik shod na praznik Marijinega imena, nedeljo po 8. septembru in prvo nedeljo v oktobru, t. j. nedeljo sv. rožnega venca. O stari cerkvi pripoveduje že Valvasor ljudsko mnenje, da se je cerkev ponoči svetila; zato je bila daleč naokoli znana in zelo obiskana božja pot; zlasti so tja hodili sprevodi iz Šmarja in Skocijana.

Nekoč je jezdil Omerza od obhajila na Jezeru proti domu. Blizu Tomišlja se splaši konj; jezdec pade s konja, toda se vjame z eno nogo v stremenu, z obema rokama pa na sedlu. V tej smrtni nevarnosti se je priporočil Mariji Tolažnici v Tomišlju in bil čudežno rešen. (Fr. Prusnik, Mitth. d. hist. V. f. Krain, 1853, 1). V spomin na ta dogodek je sklenil sezidati v Tomišlju novo cerkev. Ta sklep je izvršil v l. 1720—1724. Novo cerkev so posvetili Mariji, kraljici sv. rožnega venca.

Ker je bila Omerzi cerkev v Tomišlju tako priljubljena, je ustanovil ondi duhovniško mesto, beneficij, s svojo oporoko z dne 31. avgusta 1741. Iz potrdilnega pisma ljubljanskega škofa iz l. 1773 posnemamo naslednje točke:

1. Vsakokratni beneficijata naj stanuje v vasi Tomišelj in naj opravi za ustanovnika, njegove sorodnike in dobrotnike mesečno po eno sv. mašo, vsako leto pa še oznanjeno obletnico. Vsako leto mora imeti vsaj dvakrat do trikrat krščanski nauk v Tomišlju ali ob shodih v drugih podružnicah, zlasti, kjer se mladina shaja, ali kjer meni župnik, da je najprimernejše.

2. Beneficijata uživa hišo, ki jo je cerkev sezidala, in obresti glavnice 3800 gld., vendar mora obresti od 1050 gld. letno izročiti ustanovnikovemu sorodniku dijaku iz najbližjega sorodstva, ki ga naj beneficijata sam izbere in sam zanj poskrbi. Dijak naj se vsak dan spominja ustanovnika v molitvi.

3. Ustanovnik prepušča beneficijatu, da bo lažje izhajal, pol zemlje, ki jo je kupil od g. Franca Sigmunda grofa Engelshausa kot bivšega lastnika gosposke Sonnegg (ižanskega gradu) in sicer na podlagi dne 5. junija 1747 podpisanega zavarovalnega pisma, ki ga je »ex post«^o izdal novi lastnik ižanske gosposke g. Marija Ignacij grof Engelshaus, s katerim je oprostil beneficijata iz važnih vzrokov mrtvali (Sterbrecht) z obvezo, da opravi vsak beneficijata precej po nastopu beneficijata enkrat za vselej eno s prižnice oznanjeno mašo za grofovsko družino Engelshaus.

4. Soseska v Tomišlju se je zavezala v ižanskem gradu 3. decembra 1722 pismeno, da bo vsak polzemljak obdelal po eno njivo nekdanjega Kastelčevega (sedaj beneficijatovega) polgrunta, ali pa da bo beneficijatu izplačal, ako mu to boljše ugaja, letno sedemnajst krajc., za kar bo beneficijata opravil vsako leto iz hvaležnosti za sosesko po dve sv. maši.

5. Vse ustanovnikove knjige naj ostanejo pri beneficijatu. O knjigah naj se napravi seznam v dvojniku; en izvod naj dobi beneficijata, en izvod pa župnik na Igu; vpiše naj se v beneficijatski inventar, ki naj se ne krči, ampak pomnožuje.

Moški rod iz rodbine grofov Engelshaus naj izmed meni sorodnih prosilcev izbere dva ali tri, najprej iz moškega kolena, potem iz ženskega, če ne bi bilo prvih, in naj jih ljubljanskemu škofu predloži, da najvrednejšega imenuje za beneficijata v Tomišlju.

Glavnica 3800 gld. je naložena na deželno obveznico in zavarovana pri škofijskem ordinariatu.

Ustanovna listina se je izdala v šestih izvodih.

Ig, dne 10. septembra 1773.

Josip Struss, beneficijata N. Lj. Gospe v Tomišlju.

Štefan Modic, Štefan Smole, ne znata brati in pisati.

Škofijski ordinariat v Ljubljani jo je 20. septembra 1773 potrdil.

Karel Peer, l. r. generalni vikar.

Omerza se je spomnil z ustanovo tudi svojega rodnega mesta Kamnika. Sam piše:

Kupil sem mlin s petimi kamni in stopami zunaj kamniškega mesta na koncu velikega mostu pod Starim gradom nad reko Nevljico. Prodali so ga cistercijani v Kostanjevici kot cesionarji župnika Gregorija Delanca v Zgor. Mokronogu, prejšnjega zakonitega lastnika. S pogodbo 1. decembra 1734 sem kupnino plačal in 30. septembra 1737 sem mlin zopet prodal sodniku in starešinstvu (občini) v Kamniku. Mlin pa je 30. julija 1738 z vsem inventarjem do štirih zidov pogorel, preden je mesto kupnino plačalo. Iz usmiljenja do mesta, kjer sem bil rojen in vzgojen, sem odpustil mestu celotno kupnino in razveljavil pogodbo. Mlin sem popravil in ga z zemljiščem in z desetino daroval kamniškemu mestu v čast božjo, v čast Bogorodice, sv. Marjete, mestne zavetnice, sv. Sigismunda in sv. Doroteje, patronov tega špitala. Mlin mora ostati vedno špitalska last in ga ne sme nihče špitalu odvzeti proti moji nepremisljeni volji in božji sodbi.

Hočem, da mi mestni blagajnik od mlinske najemnine naloži na leto deset gld. nemške veljave in da mi špitalski upravitelj vsako leto o sv. Juriju izplača deset gld. n. v., kar pa poneha z mojo smrtjo.

Špital mora oskrbeti po svojem špitalskem kaplanu vsake kvatre po eno sv. mašo, torej letno štiri, po pol gld. kr. v. za mene, za moje rajne starše, brate in sestre, sorodnike in dobrotnike, žive in mrtve. Zato jamčijo kamniški župnik, sodnik in špitalski upravnik.

V župnišču na Igu, 29. septembra 1738.

To listino so podpisali: Magister Mihael Omerza, izžanski župnik; Maksimilijan Rasp, kamniški župnik; Martin Detela, špitalski upravnik; Mihael Sirch, mestni sodnik, podpisal Sigismund Ster, mestni tajnik; Sigismund Ster, zaprišeženi tajnik kamniškega mesta.

Ljubljanski nadškof Mihael Brigido je to ustanovo potrdil 27. maja 1796, dolžnost opravljati štiri maše na leto je pa skrčil na dve sv. maši.⁵

V izpopolnilno beneficijске ustanove bi bilo dostaviti iz oporoke z dne 31. avgusta 1741 še naslednje: Beneficijat naj uživa obresti glavnice 2500 gld. kranjske veljave = 2109 gld. 22 kr. nemške veljave, naloženih pri kranjski deželi; obresti po 5% znašajo 105 gld. 20 kr. (T. 3. oporoke.)

Zemljiške obveznosti, desetino itd. mora beneficijat sam upravljati, zato mu volim 600 gld. n. v. Ostanek obresti je njegov.

To listino je potrdil ljubljanski škof Karel grof Herberstein 31. dec. 1785. Mihael Omerza je umrl na Igu 23. aprila 1742. Izžanski župnik je bil od l. 1715 do smrti, torej 27 let.

Ali so Omerzova dela kljubovala časovnim silam? Cerkev v Tomišlju še stoji in z dvema zvonikoma kraljuje na zmerni višini. Tudi beneficij deloma še obstoja, samo da je povišan v župnijo. Bratovščina sv. Rožnega venca je bila sicer v jožefinski dobi ukinjena, a je pred 30 leti zopet oživela. Knjižnica je izginila brez sledu. Dijaško ustanovo so uživali dijaki do l. 1920. S tem letom je pa prenehalo izplačevanje ustanove, ker je država ustavila izplačevanje obresti predvojnih državnih obveznic.

Ko je bil Mihael Omerza stolni vikar v Ljubljani, je plalo v tem mestu živahno življenje. Ob vodstvu obeh bratov Dolničarjev so se razgibale vse sile. V tej plemeniti tekmi je tudi Omerza marljivo sodeloval. Ko je Höffer vodil petje in orkester, mu je Omerza zlagal oratorije in naposled navdušil tudi Höffera, da je pričel zlagati oratorije. Omerza je sestavil naslednje oratorije: 1. *Divina Magdalena poenitens*. Drama scriptum, musicis adaptatum concentibus. A. 1709. (Sv. Magdalena spokornica. Pisana drama in z glasbo

⁵ Škof. ordinariat ljubljanski, ustanovna listina št. 472.

opremljena. L. 1703.) — 2. *Pastor bonus*. In aula confrat. Ssmi Corp. Christi Labaci modulis expressus. 1710. (Dobri Pastir. V dvorani bratovščine presv. R. T. v Ljubljani v melodijah izražen.) — 3. *Mater Dolorosa*. Melodrama. An. 1711. (Žalostna M. B. Melodrama. L. 1711.) — 4. *Christus bajulans cruce m.* Oratorium die Parasceves 1712 Labaci exhibitum. (Kristus nese križ. Oratorij, ki so ga l. 1712 v Ljubljani na Veliki petek priredili.) — 5. *David deprecans pro populo, ad avertendam plagam suis imminatam*. Drama sacrum in die Parasceves Lab. productum. A. 1713. (David posreduje za ljudstvo, da se odvrne zagroženi udarec. Sveta igra, ki so jo predstavljali v Ljubljani na Veliki Petek l. 1713.)⁶

Omerza je torej zložil pet dramatičnih del; od teh so trije oratoriji z besedilom in z napevi in s spremljevanjem orkestra. Tudi tretje delo je bilo bržkone pravi oratorij. Za peto delo ne vemo, ali je bilo samo igra ali je bila tudi prepletena z napevi.

Od vseh teh del se ni ohranil ali vsaj doslej se ni našel niti najmanjši drobec. Bržkone so sorodniki po njegovi smrti vso glasbeno ostalino kot neumevno sežgali. Kljub temu pa je Mihael Omerza mož, ki zasluži, da njegovo ime ostane zapisano v naši glasbeni zgodovini.

Eran Klančnik:

Nekaj o mladinskih zborih.

Mnogo preglavice dela organistom in pevovodjem po deželi to, ker nimajo na razpolago zadosti zmognih pevcev in pevk. Posebno je hudo tam, kjer imajo vsako nedeljo dvojno sv. opravilo. Če so pevci oddaljeni, pač organist ne more od njih zahtevati, da bi prišli pet k prvi maši, potem zopet ob 10 k drugi in nazadnje še popoldan k tako zvanim večernicam. Ponekod si pomagajo organisti tako, da zjutraj poje moški zbor, pri drugi maši pa mešani zbor. Tudi jaz sem imel nekaj let tako urejeno. Pa sem zgubil tenorista in moški zbor ni mogel več peti. Sicer sem pa tudi imel vedno težkoče, kajti moški, kateri so peli zjutraj, niso prišli k drugi maši. Moški glasovi so bili pri drugi maši vedno slabo zastopani.

V januarju 1931 sem bil po opravkih v Ormožu. Bila je sobota zvečer. Šel sem zvečer v cerkev k blagoslovu. Blagoslovno pesem in še par božičnih so zapeli otroci v starosti 10—15 let tako krasno, da sem bil do solz ginjen. Obiskal sem nato tamošnjega organista. Povedal mi je, da ima že dalj časa mladinski zbor, ki mu zelo razbremenijo mešani zbor. Takoj sem sklenil, da osnujem takšen zbor tudi pri nas. Zbral sem 30 fantičev in deklie, seveda take, ki imajo dober posluh. V začetku smo se učili samo na posluh. Če bi začel takoj z notami in teorijo, bi se jim zdelo predolgočasno. Naučili smo se najprej pesmi za eno mašo. Takoj na kor. Med otroci je bilo veliko veselje, med župljani pa radovednost. Pa se nam je dobro posrečilo. Peli so dvoglasno. Ljudem je zelo ugajalo. To je dalo veliko veselje meni in otrokom. Pridno smo se vadili in danes znamo dosti pesmi. Pojejo vsako nedeljo pri drugi maši ter popoldne pri blagoslovu. S tem pa je razbremenjen mešani zbor, kateri poje vsako nedeljo pri prvi maši in pridejo vsi pevci točno, tako da niso nikoli v zadregi. Mešani zbor šteje 24 članov. Lahko torej pojemo vsako nedeljo zjutraj boljše in težje skladbe. Pesmi za otroke pa sem vzel iz Premrlove in Spindlerjeve pesmarice ter iz prilog »Cerkvenega Glasbenika«. Prav danes smo peli Tomčevo »Jezušček na slamic«, katera je bila objavljena v zadnji Glasbenikovi prilogi.

⁶ Izvestja Muz. društva, 1900, 160.

Ljudem je bila silno všeč. Star možak je jokal od ginjenosti ter se mi je vesolzan zahvaljeval.

Ni moj namen, se s tem člankom hvaliti, saj se nimam s čim. Pač pa hočem opozoriti organiste, posebno tam, kjer imajo dva duhovnika, naj si pomagajo z mladinskimi zbori. S tem bodo razbremenili že obstoječe zборе. Bil sem včasih v kakšni cerkvi, kjer se je mučil na koru en sopran in en alt, organist pa je pritiskal bas ali kričal tenor. Oh, kako je to mučno poslušati! Ali ni dosti lepše, če pojejo nežna grla mladih otrok? S tem pa si bo organist vzgojil tudi naraščaj. Zgodi se, da se kaka pevka poroči ali odide v drug kraj. V kakšno zadrego pride organist! Če pa bo imel dober mladinski zbor, bo imel vedno nove moči na razpolago. Velikega pomena je tudi to, ker se že v mladih srcih vzbudi ljubezen do lepega petja, kar se včasih potem pozneje pri odraslih težje posreči. Veliko veselje imajo končno starši, katerih otroci hodijo k petju. Organistu so zelo hvaležni in to prav radi pokažejo, kadar pride organist po bero. Tako je dobro združeno tudi s koristnim.

Pa bo morda kdo ugovarjal, češ, pa bom imel zopet veliko dela več. Žeres! Toda uspeh potem poplača ves trud. Treba je res veliko potrpljenja, toda z dobro voljo gre vse.

Pripomniti pa moram, da za enoglasno petje ne morem ogreti ne otrok ne župljanov. »Kar vsi eno vlečejo,« bi rekli naši ljudje. Tudi v vpeljavo ljudskega petja ne gre. Imeli smo pred leti neko tridnevnicco, pri kateri se je g. p. Otilo veliko trudil, da bi navadil vsaj ženske, da bi pele pri blagoslovu, pridigi in pri raznih popoldanskih pobožnostih. Vstopil se je pred oltar ter začel sam peti. Res da so potegnile nekoliko za njim. Pa to je bilo le tako dolgo, dokler je bil tu p. Otilo. Ko je odšel, ni nobena več zapela v cerkvi. Pravijo, zakaj pa imamo organista in pevce?! Zato opozarjam in priporočam mladinske zборе tudi kot pripravo za splošno ljudsko petje. »Cerkveni Glasbenik« pa naj bi prinesel še več glasbenih prilog za dvoglasno petje. Prav bi tudi bilo, če bi še kakšen organist poročal, ali ima mladinski zbor in kako mu uspeva. Najlepše pa bi bilo, da bi širom Slovenije osnovali kar moč veliko mladinskih zborov!

August Kos:

Cerkveni koncert v Ptuju.

Dne 25. julija 1931 se je vršil v minoritski cerkvi v Ptuju cerkven koncert, ki ga je izvajal godalni kvartet tukajšnje Glasbene Matice pod vodstvom ravnatelja gosp. Vincenca Šedlbauerja. I. gosli je igral ravnatelj Mirko Logar, II. gosli strokovni učitelj Leopold Hasl, violo učitelj Julij Pavletič, čelo profesor V. Šedlbauer. Kot organist je sodeloval p. Ciril Sparužič, gvardijan minoritskega samostana. Gospodje so izvedli sledeči spored:

1. Reger: Benedictus, za orgle;
2. Haydn: Allegro moderato in Adagio iz godalnega kvarteta v D-duru;
3. Mendelssohn: Andante iz violinskega kvarteta v E-molu za gosli in orgle;
4. Dvořak: Kanon za dvoje gosli, čelo in orgle;
5. Händel: Largo za dvoje gosli, violo, čelo in orgle;
6. Field: Nokturno za gosli, čelo in orgle;
7. Bach: Sarabanda za čelo in orgle;
8. Beethoven: Adagio iz godalnega kvarteta v F-duru, op. 18;
9. Borodin: Nokturno v D-duru za godalni kvartet;
10. Rinck: Moderato za orgle.

Vse točke so podane mojstersko. Na občinstvo sta posebno blagodejno učinkovali Händelov Largo in Beethovnov Adagio. Nad vse briljantno se je pri teh dveh točkah postavil umetnik na čelu, ravnatelj g. Šedlbauer. Izvabljal je iz svojega izbornega inštrumenta s svojo dovršeno igro te eterične zvoke s tolikim notranjim razumevanjem, kakor da bi bila Händel in Beethoven zanj pisala. G. Šedlbauer je bil ta večer v svoji

igrji posebno izrazit. Naš glasboljubeči Ptuj je lahko ponosen, da ima v svoji sredi takšnega od Boga nadarjenega glasbenega umetnika.

Posebno priznanje zasluži jo gg. prireditelji tudi vsled tega, ker so se lotili težavnega študija v ne baš ugodnem času, ko nas je Ptujčane morila neznosna vročina in ko je bil dobršen del resno glasbo ljubečega občinstva bodisi na počitnicah ali sicer zunaj mesta na svojih posestvih v Halozah. Navzlic vsemu temu dejstvu je bila prostrana minoritska cerkev še dokaj dobro zasedena. Občinstvo je pokazalo, da ima smisla za resno in plemenito glasbo ter ne samo za gramofon, harmoniko in »fokstrotlarijo«.

Prav tiste dni, ko se je vršil koncert, je imel minoritski samostan v svoji sredi odlične goste, ki so prihiteli kot kapitulariji k provincialnemu kapitlju jugoslovanske minoritske provincije, kamor spada od l. 1920 starodavni in slavni ptujski minoritski konvent, ki je do tega čase pripadal dunajski provinciji. Gg. kapitulariji so se ob tej priliki lahko uverili o lepem glasbenem kulturnem delu tega — v 13. stoletje segajočega samostana.

Priznanje zasluži ob tej priliki tudi g. gvardijan p. Ciril, ki je ob drugih svojih dolžnostih kot kučgazda našel še toliko časa, da se je resno pripravil na ne baš lahko sodelovanje na orglah s tako dovršenimi umetniki.

Pripominjam, da je bil sedanji cerkven koncert v teku petih let že tretji v tej sedaj sijajno prenovljeni cerkvi. Prvi se je vršil ob priliki blagoslovitve novih orgel, drugi ob otvoritvi mestnega muzeja v Ptuj.

Končno si dovoljujem h koncertu nekaj opazk. Za uvod bi si na vsak način želel kaj krepkega in to iz naše slovenske orgelske literature. Saj imamo čisto lepe stvari od Fajgeljna, Hladnika, Ocvirka, p. Hugolina in Premrla.¹ K našim prištevamo lahko še Dugana. Ti skladatelji s svojimi orgelskimi skladbami bi bili lahko stalno v repertoaru naših cerkvenih koncertov. Zato bi moral tudi Ptuj nuditi nekaj domačega in pokazati, da tudi Slovenci v glasbi nekaj zmoremo in se lahko s častjo pokažemo tudi pred tujci!

Velika neumestnost o priliki zadnjega ptujskega cerkvenega koncerta je bila, da je istočasno v sosednem komaj sto korakov oddaljenem mestnem parku svirala mestna godba svojo običajno sobotno »Park«-muziko. Ta muzika bi bila brez nesreče in škode tisti dan lahko izostala.

Cerkven koncert je trajal od osmih do poldesetih. Vtis v bajno razsvetljeni cerkvi je bil izreden in se je občinstvo po koncertu razšlo vidno zadovoljno.

Isti spored so izvajalci ponovili nekoliko pozneje v Rogaški Slatini.²

Koncertna poročila.

I. **Koncerti v Ljubljani.** 1. decembra 1931 se je vršil običajni časnikarski slavnostni koncert. Sodelovali so: orkester Nar. žel. glasbenega društva »Sloga« pod vodstvom dirigenta H. Svetela, ki je izvajal Osem Ljadovih ruskih narodnih pesmi; pevski zbor »Grafika« pod vodstvom prof. A. Gröbminga je zapel Foersterjevega »Spaka« in Adamičeve »Završke fante«; slovenski vokalni kvintet (gg. Štibernik, Jug, brata Petrovič in Sule) ter pevski kvintet »Ljubljana« (gg. Grobeljšek, Gril, Premelč, Plevelj in Križnar) sta zapela vsakteri po par pesmi; mali goslač Miran Vider iz Maribora je ob spremljanju ge. Mire Sancinove nepričakovano dobro podal Griegovo sonato v G-duru; pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« je pod vodstvom pevovodje Z. Prelovca odpelo po en Pavčičev in Gotovacov mešani zbor. — 7. decembra je nastopila bol-

¹ V novejši literaturi tudi od Hochreiterja, Tomca in drugih. Op. urednika.

² Spored opisanega ptujskega koncerta je nudil sicer dokaj plemenite, resnobne a vendar ne izrazito cerkvene glasbe. Prireditelji naj bi se v bodoče na to ozirali, ker drugače so taki koncerti le »koncerti v cerkvi«, a ne cerkveni koncerti! Op. urednika.

garska pianistka Liliana Dobri-Hristov. Izvajala je Beethovno sonato op. 110, Debussyjeve Preludije in Chopinovo sonato v H-molu. — 17. decembra je državni konservatorij priredil slavnostno produkcijo v proslavo rojstnega dne Nj. Vel. kralja Aleksandra I. Izvajane so bile poleg državne himne klavirske skladbe Aleksandrova in Tajčevića, nekaj arij in samospenov, Dvořakove Bagatele za 2 gosli, čelo in klavir ter Lullyjev koncert za godalni orkester in čembalo (klavir). — Velik glasbeni užitek je nudil simfonični koncert slovaške Filharmonije iz Bratislave 18. decembra. Izboren orkester je pod vodstvom Zdenka Folprechta odigral v romantičnem slogu zloženo simfonično pesnitev »Usoda in ideal« skladatelja Jana Bella, sijajen Scherzo capriccioso Emanuela Maršika, večno krasno Smetanovo Vltavo in Dvořakovo simfonijo »Z novega sveta« v E-molu. — 21. decembra je pevsko društvo »Cankar« priredilo koncert o priliki 10letnega obstoja. Pod vodstvom svojega zvestega in marljivega pevovodje Krista Perka je točno odpelo več moških zborov Fr. Marolta, Gotovaca, Berse, Deva, Pavčiča, Prelovca, Muhviča, Konjoviča in Tajčevića. Kot recitator je sodeloval g. Ciril Debevec, režiser nar. gledališča, g. Albert Zupan pa lepo zapel par samospenov. — 4. januarja 1932 je Glasbena Matica v Ljubljani priredila koncert v proslavo 40. obletnice obstoja. Nastopila je z obširnimi pevskim sporedom, ki naj bi podal nekako glavne zastopnike slovenske vokalne glasbe. Koncert je imel pet delov. V prvem je zadonel naš Gallus (1550—91). Njegov šesteroglasni madrigal »Noli laudari« in osmeroglasna moteta »Ave Maria« sta bila veličastno dostojen uvod tega bogatega in odličnega koncerta. Sledil je goriškega skladatelja Avgusta Lebana (1847—1879) krepak in samorasel mešani zbor »Zadnji večer«. Nedved je bil zastopan s svojim priljubljenim in svežim mešanim zborom »Nazaj v planinski raj«, Foerster pa s svojo krasno zamišljeno in vzorno pogodeno balado »Ljubica«. V drugem delu so sledili moški zbori: Benjamin Ipavčev »Kaj me, da čuden sem«, Jenkovo »Vabilo« in Adamičev »Scherzando« ter ženski zbori s klavirjem: dva moja »Pojdimo spat« in »Tri kaplje krvi« (iz zbirke 4 ženskih zborov s klavirjem), ter p. H. Sattnerjevi: »Dedek Krim«, »Gorska pripovedka« in »Kapelica« (iz zbirke njegovih nedavno izišlih štirih mladinskih) in Pavčičeve »Žabe« za ženski zbor, alt solo, klavir in harmonij. Tretji in četrti del sta vsebovala naše novejšje in najnovejšje umetne mešane zборе: Adamičev »Zaman pod oknom«, Krekov »Kakor bela golobica«, Lajovčev »Pomladni spev« in »Zeleni Jurij«, Osterčev »Oče naš«, Adamičev peteroglasen madrigal »Primerica« in Kogojev sicer zelo težak a lepo zvoneč in iskren zbor »Barčica«. Za sklep so izvajali še nekaj slovenskih narodnih, prirejenih od Hubada, Kogoja, Marolta in Deva. Koncert, najskrbneje pripravljen, je vodil njegov sedanjí vodja operni ravnatelj Mirko Polič. Zbor razpolaga z najboljšim materialom in krasno zveni; edino, kar nas zadnji čas pri tem odličnem zboru moti, je pogostno sekanje in pretrgavanje pevske črte, kar naj bi g. pevovodja popravil. Pri koncertu je sodelovala kot solistinja gospa Franja Bernot-Golob, ki je vseskozi zadovoljila in se najbolje izkazala. Klavirsko spremljanje pa je bilo v spretnih in sigurnih rokah g. M. Lipovška. Med koncertom je pevski zbor Glasbene Matice prejel mnogo čestitk in priznanj. Čestital mu je tudi njegov prejšnji dolgoletni vodja, ravnatelj drž. konservatorija Matej Hubad in izročil velik venec. Tudi naše Cecilijino društvo in »Cerkveni Glasbenik« kot njegovo glasilo najiskrenejšje čestitata pevskega zboru Glasbene Matice k vsem velikim zaslugam, ki si jih je stekel tekom 40 let za podvig pevske in glasbene kulture med Slovenci; Bog daj obilo sreče in blagoslova tudi za v bodoče! — 11. januarja se je vršil koncert koncerte in operne pevke Pavle Lovšetove, ki sta pri njem sodelovala Majda Lovšetova (koloraturni sopran) in Marijan Lipovšek (klavirsko spremljevanje). Na sporedu je bil precejšen niz lepih in izrazitih samospenov in arij iz svetovne glasbene literature, in sicer dela, ki so bila pri nas do sedaj malo poznana. Obe pevki sta izborno peli in predavali in se tudi v skupnem petju krasno družili. Njima kakor tudi g. Lipovšku, ki je kot spremljevalec vedno na mestu in prvovrsten, smo za velik užitek resnično hvalo dolžni. — 14. januarja sta mestno načelstvo v Ljubljani in krajevni odbor Rdečega križa priredila Dobrodelno akademijo na korist pomožni akciji. Na

težko uspeli akademiji je operni orkester pod vodstvom kapelnika dr. Danila Švare zaigral Weberjevo predigro k operi »Čarostrelec«, Osterčeve tri nove skladbe za orkester in Lajovčev Capriccio. Primadona Zlata Gjungjenac-Gavella je krasno zapela arijo iz Foersterjeve opere »Gorenjski slavček« in narodne po zapiskih Stanka Vraza, ki jih je priredil in na akademiji spremljal kapelnik Niko Štritof. Kot novo delo je bila izvajana p. H. Sattnerjeva kantata »V kripti sv. Cecilije« za tenorski samospev (pel g. Gostič), mešani zbor in orkester. Kantata je — kakor sem že pisal — lepo delo, polno plemenite in iskrene melodike in svežosti. Škoda, da se izvajalci pri tem delu niso malo bolj potrudili in so glavno skrb in pažnjo posvečali bolj skladbam, namenjenim za evropski radijski prenos. Bile so to sledeče skladbe: Gallusova »Ave Maria«, Foersterjeva »Ljubica«, Lajovčev »Zeleni Jurij«, Osterčev »Očenaš«, Adamičev »Zaman pod oknom« in dve narodni v Hubadovi priredbi. — 22. januarja je Narodno železničarsko glasbeno društvo »Sloga« priredilo svoj III. komorni večer. Na sporedu so bile zelo zanimive in poučne skladbe štirih skladateljev 18. stoletja: Jožefa Myslivečka (1737—1781), Antona Jiraneka (1702—1796), Janeza Stamitza (1707—1757) in W. A. Mozarta (1756—1791). Prvi trije — in zlasti Stamitz — so bili predhodniki dunajskih klasikov. Po kratkem, točnem in jasnem predavanju g. H. Svetela o imenovanih skladateljih so nam člani ljubljanskega komornega trija: gg. Karel Jeraj, Gustav Müller in Herbert Svetel, poleg njih iz ljubeznivosti pa še g. Slavko Korošec, prvi flavtist Nar. gledališča in Vinko Šušteršič, član orkestra Nar. gledališča (gosli in viola) dovršeno izvajali od vsakega skladatelja po eno skladbo. Imeli so precej polno dvorano hvaležnega občinstva. — 25. januarja se je vršila druga javna produkcija gojencev drž. konservatorija. Vsi nastopi: flavtni, klavirski, pevski, violinski, godalnega kvarteta in orkestra so bili skrbno pripravljene in pokazali zelo lepe uspehe. Na tej produkciji so v Ljubljani prvič javno izvajali 2. in 3. stavek mojega godalnega kvarteta. Omenjam, da da je bil ta kvartet zložen že l. 1907., torej pred 25. leti.

II. Koncerti drugod. V Mariboru se je vršil 1. decembra 1931 časnikarski koncert, 19. decembra koncert Slovaške Filharmonije, 13. decembra je bil pevski koncert »Prosvetnega društva« v Kranju, ki je izvedel med drugimi točkami tudi p. H. Sattnerjevo »Jeftejevo prisego«. Isti dan se je vršil pevski koncert delavskega pevskega društva »Solidarnost« v Kamniku. Prosvetnega društva pevski in godbeni odsek »Sloga« v Radovljici je 20. decembra 1931 in 8. januarja 1932 izvajal p. H. Sattnerjevo »Jeftejevo prisego« poleg raznih umetnih in narodnih pesmi. — Prvi jugoslovanski orkester na orglice je koncertiral 24. januarja v Litiji in v Šmartnem. Vodja tega orkestra je konservatorijski profesor Karel Jeraj. — Ženski pevski zbor Učiteljske Pevske Zveze iz Ljubljane je začetkom decembra nastopil v Karlovcu, v Pe-trinju, Črnomlju in v Novem mestu. St. Premrl.

Dopisi.

Križe pri Trziču. Cerkveno petje tekom zadnjih pet let, v katerih sem ga imel priliko poslušati, se giblje precej v stalnih mejah. Ženski glasovi (8) so redni, pri moških prve čase ni bilo toliko stalnosti. Zadnje leto so se pa le skorajžali. 3, 4 basf redno prihajajo. Kakor mnogokje, tudi tu občutno pogrešajo tenorjev. Sicer bi se dobili dva ali trije, pa imajo predsodke proti mešanemu zboru; moški jim je bolj pri srcu. Saj pa moški tudi lepo zapojejo, kadar se spravijo skupaj. Kar mogočno število 20 jih pride, da se kar cerkev trese, ker je bolj majhna. Iz srca bi jim priporočil še večjo stalnost, marljivost in medsebojno vez ljubezni, pa bi bil zbor, ki bi še več lahko storil v božjo čast in svoje veselje. G. župnik jih tudi bodri, ker je sam zelo vnet za lepo pesem in že nekajkrat jim je tudi v cerkvi to priporočal. In mešan zbor, ki bi bil tako lep, če bi še par tenorjev stopilo zraven. Od začetka bi bilo seveda treba nekaj truda: vsakotedenske vaje. Brez vaj mora shirati najboljši zbor.

Pesmi, katere pojejo, so z malimi izjemami bolj lahkega sloga. Pa tudi iz C. Gl., katerega g. organist vedno z veseljem in vestno pregleda, marsikaj vzamejo. Pri srcu so jim različni tuji avtorji. Za glasbeno preprosto uho je res lepo, ni pa vedno kleno zrnje.*

Pri šolskih slovesnostih, državnih praznikih, izletih in podobnih prilikah krepko prepeva v cerkvi dvoglasni deški in dekliški zbor. Nisem še kmalu slišal tako odločnega, polno se glasečega otroškega zbora. V tem gre največ zaslug prerano umrlému, za lepo petje tako zelo navdušenému in dobremu šolskemu upravitelju, gosp. Aleksandru Jeločniku. Ne morem pozabiti lepih trenutkov, ko sva z združenimi močmi in vnetim sodelovanjem vrlih gospodičen učiteljic delala pri tem zboru. Sv. Cecilija naj bo njegova obilna plačnica! Dežkom in deklicam pa želim, da bi se na tej poti še naprej razvijali. Ko pride človek v kraj, kjer tega ni, oziroma veliko slabejše, šele prav čuti to in pogreša.

Neka posebnost, toda hvalevredna, je pa zbor žen ženske Marijine družbe. Na god sv. Ane, ob pogrebih kar korajžno prepevajo. (Za take zборе — tudi dekliške — bi želeli nekaj ne pretežkih nagrobnic...) Če se ne motim, je ta zbor zasluga prejšnjega župnika, g. svetnika Zabukovca.

Še nekaj, kar je posebno razveseljivo: ljudsko petje. Ni sicer še tako, kakor po nekaterih cerkvah, ko se že vsa cerkev oglašá, toda začetek je tu. Kako vam ljubki, pa kar močni otroški glasovi poprijemajo pri odpevih pri popoldanski službi božji — še tiste na koru bi kmalu ugnali. Tudi pri Marijini družbi, pri shodih smo zadnje leto poskusili s spremljevanjem harmonija in reči moram, da se je prav dobro obneslo. Kar vse so poprijele, dasi sem mislil, da jih bo samo par. (Tu na Jesenicah kar pogrešam tega.) Le tako naprej, pa še moški se skorajžite!

Svoj čas je bilo že odprto vprašanje, da bi orgle nekoliko nazaj postavili, da bi bilo več prostora za pevce. To misel zelo pozdravljamò. Ti prostori so še izza časov, ko so 3 ali 4 pevke pele na koru. Tudi če zaenkrat ni še pričakovati velikega števila pevcev, bo pa gotovo to en velik predpogoj, da se bodo raje priglasili. Tisti, ki bi bili prizadeti pri sedežih, naj bi pomislili, da je za petje tudi nekaj treba žrtvovati in da je kor v prvi vrsti če ne izključno odločen samo za pevce.

Teh par misli sem napisal v iskreni želji, da bi še večje veselje dobili za to lepo umetnost in da bi kmalu bilo slišati tudi o lepem, mogočnem, rednem, mešanem zboru. Moči imate dovolj, glasove lepe, nekatere kar zelo lepe — samo volje je treba in veselja za božjo čast. Levko.

Rovte nad Logatecem. Podpisani sem šel za Novo leto v Rovte, do zadnjega časa mi komaj po imenu znane. Peli so namreč mojo pred kratkim končano slovensko mašo, ki je še v rokopisu. Ker je bilo to izvajanje prvo zunaj na deželi, sem se rad odzval povabilu in šel tja orglat. Seveda sem se zlasti zanimal za cerkveno-glasbene razmere. Videl in slišal sem proti pričakovanju toliko razveseljivega, da bi bilo škoda, ako ne bi o tem vsaj na kratko poročal v »C. Gl.« Naj bo to enim v priznanje, drugim pa v vzpodbudo, ko bodo videli, kaj se da z dobro voljo in s smotrenim delom doseči tudi v manj ugodnih razmerah v fari, ki je na glasu kot hribovska. Že orgle so večje kot bi človek v teh krajih pričakoval; so dvomanualne Riegerjeve iz leta 1888. Funkcionirajo brezhibno, le za spoznanje so razglašene, ker so pač uglasovalci orgel nekoliko od rok. Zbor, ki ga z vso vestnostjo vodi organistinja gdé. Matilda Kogovšek, šteje trenutno 20 glasov, ki so menda čisto enakomerno porazdeljeni na posamezne glasove. Naštudiranih ima celo vrsto pesmi, svetnih in cerkvenih. Za Božič na primer poje poleg množice starejših pesmi tudi najnovejše Premrlove in Sattnerjeve, ki se drugje redkeje slišijo. Sploh je notni inventar zelo bogat in skrbno urejen. Med drugimi latinskimi mašami pojejo tudi Griesbacherjevo »Stella maris«, ki se je le boljši zbori lotijo. Tehnično je zbor zelo dobro izvežban, saj ima dvakrat do trikrat tedenske vaje, ki se jih pevci redno udeležujejo, čeprav je to posebno v zimskem času združeno z mnogimi

* Torej! Saj veste, kaj hočem reči. Ur.

ovirami. Saj ležijo Rovte okoli 800 m visoko, kjer gospodari burja z vsem svojim neprijetnim spremstvom. Tukaj se vidi, kaj zmorejo preprosti pevci z rednimi vajami. Sklepna fuga na primer pri moji maši, kontrapunktično precej zapletena, ki bi na prvi pogled marsikaterega boljšega pevovodjo oplašila, je šla kot navita. Ravno tako tudi drugi lažji deli, ki jih je zbor odpel z največjo lahkoto in s finesami, kakršnih bi človek v teh razmerah ne pričakoval. Sploh kažejo pevci hvaležno razumevanje za vsak nasvet, zato je pravi užitek z njimi delati. Naj bi našel zbor mnogo posnemalec pri zborih, ki delujejo v ugodnejših razmerah!

M. Tomc.

Kuna (Dalmacija). — Dragi g. urednik! Če Vam povem, kako smo se na god vseh Vernih duš potrudili, da dostojno počastimo naše mile pokojnike, obenem pa da damo dolžno priznanje in spoštovanje naši slovenski glasbeni umetnosti, naj služi za primer samo današnji slučaj. Ob 6 zjutraj se je izvajala Vaša »Missa de Requiem«, ob 8 zjutraj Mavova, ob 10 dopoldne Grumova. Vse so bile točno in z vso ljubeznijo izvedene. Ljudstvo pravi: »Res tako lepo, tako pobožno še nikoli ni bilo!« Sveti mir je vladal v Gospodovem domu, vsak je pozorno in pobožno sledil vzvišenim činom svete maše in spremljal z vsem zanimanjem na koru točno interpretacijo skladb, posvečenih spominu nepozabljenih naših pokojnih. Vsaka skladba ima svojo dušo, svoje posebnosti; vse pa diha isto resnobo in zaupanje v božje usmiljenje in ljubezen do onih, ki so šli pred nami, ki za nas prosijo, da enkrat vsi skupno poslušamo neskončno lepe slavonspeve tam, kjer ni več solzà. Katera maša je lepša, je težko reči, ker ima vsaka čisto nekaj posebnega zase, nekaj tako lepega, ki osvaja dušo in srce pevca in poslušavca, vse skupno pa imajo vsebinsko globoko molitev, ki prosi mir in pokoj mrtvim in skorajšnje »nasvidenje« nad zvezdami.

P. Kosto Selak, zborovodja.

Kuna (Dalmacija). Dragi g. urednik! Obljubil sem Vam, da bom poročal o evharističnem koncertu, ki smo ga imeli o priliki proslave 700 letnice sv. Antona 13. junija 1981. Cel ta dan je bil posvečen mogočni pesmi. Zjutraj je bil slovesen sprejem raznih župnij, ki so prihajale v procesiji s svojimi župniki, pevajoč razne pesmi. Zvonovi pojo, orgle done, orkester iz Potonja svira pred cerkvijo. V svetišču se razlega himna padovanskemu svetniku, Sattnerjeva in Griesbacherjeva, ki je bila za to priliko nalašč uglasbena: mogočni »Si quaeris«, poln slikovitosti, hromatike in življenja. Ob 9 slovesna sv. maša. Peli smo Premrlovo Missa brevis (Kyrie, Sanctus, Benedictus, Agnus), Gloria in Credo Griesbacherjev. Po sv. maši je bila veličastna procesija z ubranim petjem in potonjsko glasbo. Popoldne ob 5 se je pričel slovesen koncert. Na orglah je mogočno zadonela Železnikova »Cerkvena koračnica«, izborno delo, ki napravi na vsakogar silen vtis. Polni akordi temnih barv veličastno done in se gube v nežni pp. Skladba sama je zmerno moderna, dokaj težka, vendar v primeri z drugimi Železnikovimi orgelskimi še najlažja. Priporočljivo delo kot uvod za razne cerkvene koncerte. — Kot drugo točko smo izvajali Sattnerjev »Evharistični tron«, biser njegove umetnosti, in njegovo »Povejte mi, cvetke dehteč«, ki je bila tudi podana z vso ljubeznijo. Sledila je Železnikova Fantazija za orgle, ki je bila tu že petkrat izvajana. Zelo težka pa učinkovita skladba. O njej sem že pisal. Poudarjam pa: za njo je treba modernih orgel in zanosnega, zelo spretnega izvajalca, sicer ne pride do veljave. Nadaljnja točka je bila Premrlova 7. obhajilna »Jezus, potolaži nas«. Ta pesem se je kar udomačila; ljubkost in nežnost ee družita v njej z globoko umetnostjo. Pojemo jo večkrat. Tudi naš šolski zbor jo poje lepo in občuteno. Sledila je Premrlova 12. obhajilna »O Jezus, ves moj blagor ti«. Glasi se kot himna. 6. točka: Premrlova Fuga s kratkim uvodom, ki se razživi zlasti v srednjem delu. Kot 7. točko je šolski zbor zapel tri pesmice: »Ponižno se ti klanjamo«, po narodnem motivu in moji priredbi, dr. Kimovčevo »Jezus hoče v srce priti« in Sattnerjevo »Isus će nam sada doći« iz rokopisa, zloženo za naš koncert. G. skladatelju se za pesem lepo zahvalujem. Kako lepo so peli moji učenci: 56 po številu in vse na pamet. Kar tekmovali so, kdo bo bolje pel. Gotovo je bila njih pesem kot izliv nedolžnih duš ljuba »Dobremu Pastirjuc. Tudi te pesmice so napravile na poslušalce neizbrisen vtis. 8. točka je bila Hochreiterjeva »Prepevaj hvalo, moj kristjan«, deveta pa Premrlova

13. obhajilna »O Jezus, luč svetla«. S to pesmijo je bil zaključen naš koncert, posvečen »Evharističnemu Kralju«.

Koncert se je vršil — kakor sem že omenil — o priliki 700 letnice čudodelnika sv. Antona, ki je ves gorel v ljubezni do Jezusa v tabernakeljnu in ravno z Njegovo močjo tvoril neštivilne čudeže za duševni blagor izgubljenega človeškega rodu ter s pomočjo sv. Evharistije spreobrnil mnogo grešnikov na pot pokore. Ljudstva je bilo ta dan na Kuni, kot še nikdar ne pomnijo, saj tudi časte sv. Antona kot posebnega priprošnjika. Prostorna naša cerkev je bila prenapolnjena. Pohvaliti je treba odlično vedenje in zbranstvo občinstva med koncertom. Od začetka do konca — kakor so mi rekli odlični gospodje — se ni nihče tako rekoč ganil. Ljudstvo, ki spoštuje cerkev, ljubi glasbo in ima smisla za take prireditve. Pevci so se izvrstno držali, kar jim je v čast. Kljub obilnemu poljskemu delu niso zamudili niti ene vaje. Velika je ta žrtev in Bogu dopadljiva, velika je ta ljubezen do lepe pesmi — do Vaših umotvorov, glasbeniki naše divne Slovenije. Velik trud in znoj, nesebično delo z geslom: »Vse za čast božjo in lepoto cerkve!« je privedel Vaše partiture na naš kor, Vaše skladbe s toliko ljubeznijo naštudirane in nič manj velikim navdušenjem podane od zboru, ki je počasi ali s tem večjo sigurnostjo prišel od preproste glasbene skale do silnih kontrapunktičnih mest. To je plod večletne resne šole, točnih vaj, teoretičnega pouka in praktičnih zaključkov. — Mimogrede naj omenim za vzpodbudo in zgled: mnogo težkih trenutkov sem imel na tej poti. Večkrat sem naletel na težave tam, kjer bi jih ne smelo biti — na nerazumevanje plemenitih idealov — borba s starinskimi nazori o glasbi — vse to mi je delalo bridke ure. Mislil sem, molil sem in prosil nebo, naj se ono zame zavzame, prosil sv. Cecilijo in zopet je posvetil žarek božje tolažbe; po odmoru sem jo zopet pridno ubral naprej, poslušajoč bodisi ustne, bodisi pismene nasvete strokovnjakov in hrabro sem zopet stopil po stezici, ozki in trnjevi, toda edini, ki vodi do prave cerkvene glasbe, ki je kot molitev mila Bogu in naši duši. Vzel sem tako rekoč metlo ter stare poskočnice in valčke pometil s kora, očistil pajčevino in prah, da ni mogoče še tam kaka nota ostala. Uvedel sem slovesen koral, polifonične skladbe, vse po »Moto proprio«, preko lahkkih, ali resnih pesmic do mogočnih skladb. V dosego tega mi je bilo treba posebne pomoči božje, neustrašenosti in odločnosti. Danes je v ravno tej cerkvi glasba, ki dviga srce, poji dušo in jo nosi v nebeške sfere, kjer se je pred desetimi leti šopirila skoro plesna muzika. Danes med to glasbo moliš in zbrano klečiš pred Gospodom, poprej si bil pa raztresen, misleč samo na posvetnosti tam, kjer je dom molitve. Zdelo se mi je večkrat: Oh! Kako mili Jezus gleda in ponavlja besede za vratcami tabernaklja: »Hiša moja je hiša molitve! Vi ste jo pa s to glasbo naredili za dvorano zabave.« Pravim: neprijatelj sem imel — danes jih ni več. — O pesmih, ki bi jih pred leti ne bili poslušali, pravijo danes: »Ta je krasna, pojte jo večkrat!« Mesto valčkov se glase danes mogočne fantazije, preludiji in fuge. Danes uživam v duši v tem pogledu popoln mir in vsem onim, ki so mi zvesto stali ob strani v težki borbi — čast jim in hvaležnost! Ljudstvo pa, ki se je borilo v nasprotnem taboru, danes s koncerti slavi triumf in zmago umetniške, resnično cerkvene pesmi.

P. Kosto Selak, zborovodja.

Iz Cerkna. (Nekaj kronike.) Malo pozno poročamo, da imamo nove orgle. Popolnoma nove sicer niso; omara je stara, pa jako dobro ohranjena; ostalo je tudi nekaj starih registrov, in sicer v pedalu: kontra- in principal bas, kojih les je tako dobro ohranjen in tako izbran, da se je čuditi. Dodale so se le manjkajoče piščali, ker so bile orgle prej v manualu in pedalu v prvi oktavi okrajšane. V manualu pa sta ostala registra principal in oktava. Vse drugo pa je novo. Stare orgle je postavil leta 1849. Gregor Lipnik iz Celja. Registri so bili zelo sorodni in brezbarvni, mehanizem obrabljen, tako da je bil zadnji čas misliti na nove orgle.

Nove orgle so pnevmatične ter imajo sledečo dispozicijo:

I. manual:

1. Principal 8'
2. Oktava 4'

II. manual:

7. Violinski principal 8'
8. Eolina 8'

3. Bordunal 8'

4. Gamba 8'

5. Flavta 8'

6. Mikstura, 4 vrstna

9. Koncertna viola 8'

10. Gamba 4'

11. Flavta 4'

Pedal:

12. Principal bas 16'

13. Kontra bas 16'

14. Kvintni bas 8'

Zveze: Man, II.—I.

subokt. II.—I.

supokt. II.—I.

superokt. I.

superokt. II.

I. man. — ped.

II. man. — ped.

Prosta kombinacija.

Pedalni avtomat.

Generalni crescendo.

Komb. registri.

p. mf. f. ff. Tutti.

Orgle sta postavila Jurman & Valeček, orglar. mojstra v Gorici. Delo se je popolnoma posrečilo. Intonacija posameznih registrov je zelo dobra. Vsa funkcija je točna in precizna. Igralnik okusno izdelan. Meh zadošča, vendar pa je treba krepkega mehača, da pride pleno do veljave. Orgle so pomaknjene 1 m nazaj, kar je važna pridobitev na prostoru za pevce, koji prostor sedaj zadostuje pevskemu zboru (30 pevk in pevcev).

Kolavdacija se je vršila na binkočtni ponedeljek 1930. Orgle je prišel kolavdiral g. Vinko Vodopivec v spremstvu našega domačina, župnika števerjanskega, g. Cirila Sedeja. Slovesnost se je vršila popoldne. Po petih litanijah in blagoslovu smo zapeli več pesmi od Premrla, Vodopivca, Mava in drugi; vmes sta gg. Vodopivec in Laharnar podala več orgelskih komadov. G. dekan Kunšič pa je imel krasen govor o cerkveni glasbi, govor, ki bi moral biti objavljen v »Cerkv. Glasbeniku«.¹

Nato je sledila kolavdacija. Gospod kolavdator je orgle do potankost² pregledal in preizkusil ter se o delu zelo pohvalno izrazil.

Denar za nove orgle se je dobil večinoma iz prostovoljnih doneskov. Kdor je daroval najmanj 50 lir, je dobil spominsko diplomo s sliko sv. Cecilije, z navedenim njegovim imenom in zneskom.

*

Ko smo dne 25. marca 1931 praznovali s slovesno sv. mašo in zahvalno pesmijo 25 letnico ustoličenja našega domačina prevzv. dr. Sedeja za goriškega nadškofa, takrat pač nobeden ni mislil, da bo Vsemogočni tega plemenitega in svetega moža tako kmalu odvzel svojemu ljudstvu in ga odpoklical po zaslužen plačilo...

In zopet se je 5. decembra 1931 napolnila cerkev sv. Ane pobožnih vernikov, da prisostvujejo in molijo pri sveti maši zadušnici za pokojnega vladiko. Pevski zbor je izvajal Lippov Rekviev v d-molu.

V tej cerkvi je prevzvišeni pokojnik daroval leta 1877. svojo novo mašo; v tej cerkvi je leta 1927. praznoval 50 letnico mašništva, ob koji priliki se je med pridigo nekako poslavljaj od svoje rojstne vasi z naročilom... »ko pa zaslišite veliki zvon, tedaj se me spomnite v molitvi...«

Molitev vseh hvaležnih vernikov ga je spremljala pred božji prestol; spomin na Njega pa ostane vedno svež in večen...

*

Umri je v mesecu decembru 1931 stavbenik g. Peter Bevk, kateri je par desetletij sodeloval pri cerkvenem petju. Kot stavbenik je tudi na Kranjskem postavil več lepih cerkvâ, kot n. pr. v Žireh, Črnem vrhu nad Polhovim gradcem, Lučinah itd. — Blag mu spomin!
Gabriel Bevk.

¹ Prosimo, pošljite nam ga! Op. ur.

Oglasnik za cerkveno in svetno glasbo.

P. Hugolin Sattner: Golgota. Osem postnih pesmi za mešani zbor in orgle. Z dovoljenjem knezo-škof. ordinariata v Ljubljani, dne 5. nov. 1931, št. 4516. V Ljubljani 1932. Založila Jugoslovanska knjigarna. Kamenotisk Čemažar, in drug. Cena partituri 20 Din, glasovi po 3 Din. — Teh osem novih postnih pesmi p. H. Sattnerja na izvirna besedila M. Elizabete pozdravljamo kot dragocen donesek k naši cerkvenoglasbeni literaturi postnih pesmi. Pesmi, zapete s srcem, ki sočustvuje s trpečim Zveličarjem, se gibljejo pretežno v otožnem, a tako blagodejnem molu. Vzoren stavek, harmonije izbrane, gladek, naraven tok glasov, umestno učinkovito menjevanje posameznih zborovih skupin, ne pretežak slog in pravi — postu primerni glasbeni izraz so značilne poteze teh pesmi, ki jih vsem našim organistom in njih zborom najtopleje priporočamo. St. Premrl.

Stanko Premrl: Božična »Le spi« in »O ve lesene jaslice« za mešani zbor z orglami. IV. natis. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. 1931. Cena 3 Din.

V. Vodopivec: Srce in denar, spevoigra. Ljubljana 1931. Izdala Pevska Zveza. K spevoigri »Srce in denar« je zložil marljivi goriški skladatelj 8 pevskih točk; prvih sedem za soliste s klavirjem, osmo za mešani zbor. Skladbe so sicer preproste, a jako posrečene: melodične, prikupne in hvaležne. Priporočamo jih našim odrom. Za člane Pevske zveze stanejo 25 Din, za nečlane 30 Din; več kot pet skupaj se dobe po 20 Din. St. Premrl.

Slovenska maša za mešani zbor, zložil Fr. Venturini. V spomin svojim učencem Bidovcu, Marušiču, Milošu in Valenčiču, padlim v Bazovici dne 6. septembra 1930. Z dovoljenjem kn.-škof. ordinariata v Ljubljani. V Ljubljani 1931. Skladba je preprosta, večinoma homofonska. »Slava« in »Vera« imata okrajšano besedilo. Tisk je nekoliko slab. Šibkejšim zborom bo maša dobrodošla. St. Premrl.

XX. Tantum ergo. Za mešani zbor zložila Frida Šček. Založila in izdala Katoliška knjigarna v Gorici, 1931. Cena 6 lir. — Zbirka je resno delo. Precej skladb se po svoji izrazitejši polifoni motetski obliki razlikuje od homofonega pesemskega uglasbovanja. Skladateljica pridno prede niti melodij ter jih takoj tke v bogatejšo celoto in tako, da izrabim primero, zagrne evharistični oltar, mesto s pisanimi trakovi, z lepšimi mističnimi zavesami. Skraja se mi skladbe niso zazdele, a vedno bolj, ker je v njih neka tajna privlačnost. Vsled svojega komornega, intimno slovesnega značaja bi morale ugajati v liturgičnem smislu vase zatopljeni pobožnosti. Skladateljica dela ob klasičnih vzorih in to bo dalo njenemu delu vrednost. Nekatere uporno uveljavljene subjektivnosti se mi zde premalo motivirane, na primer oktave, kvinte, med basom in tenorom iz sekste ali decime nastopajoče oktave. Pa to so le malenkosti, ki bi se jim bila skladateljica prav lahko izognila, če bi se bila le hotela. Toda velika muzikalnost, kljub vsemu odločna resnost, harmonična spretnost, kontrapunktično stremljenje, zelo dobra oblika, klasicističen slog, cerkvenost, svojevrstna melodijoznost, globoka iskrenost in prijetna domačnost — to so posebnosti, zaradi katerih zbirka zasluži pozornost in zaradi česar jo toplo priporočam. V vseh 20 skladbah ne najdeš niti enega instrumentalnega orgelskega tona, niti enega čez štiriglasje segajočega večglasja, vse je čisto, štiriglasno, vokalno; tudi ta stroga doslednost naposled razveseljuje. Zbirka v celoti pomeni ne le pomnožitev, marveč resnično obogatitev naše cerkvenoglasbene literature in založništva je treba k izdanju čestitati. — Nekaj tiskovnih napak naj blagovolijo pevovodje sami popraviti. Josip Klemenčič.

Razne vesti.

Ravnatelj državnega konservatorija v Ljubljani g. Matej Hubad je praznoval v decembru 1931 40letnico, odkar deluje pri Glasbeni Matici. Hubadovo delo na tem zavodu, ki ga je izvršil bodisi kot učitelj raznovrstnih glasbenih predmetov, zlasti še kot učitelj teorije, harmonije, kontrapunkta in solopetja, bodisi kot artistični in

pozneje šolski vodja, pa zopet kot dolgoletni koncertni vodja — vodil je 161 velikih koncertov — kot organizator pevskega gibanja širom Slovenije, kot prirejevalec Matičnih glasbenih izdaj in harmonizator slovenskih narodnih pesmi, in kot duša vseh priprav za dosego našega lastnega domačega konservatorija in njegov vzorni ravnatelj, — vse to obširno plodovito delo bi zaslužilo za dostojen popis celo veliko knjigo. Na tem mestu se jubilanta le z resničnim spoštovanjem in dolžno hvaležnostjo spominjamo in mu k vsem njegovim velikim glasbeno-kulturnim uspehom najiskrenejše čestitavo.

Glasbena Matica v Ljubljani praznuje letos meseca maja 60letnico svojega obstoja, 50letnico delovanja glasbene šole, matični pevski zbor pa 40letnico. Proslava Glasbene Matice se bo vršila v širokem obsegu. V ta namen se bo vršil v Ljubljani v maju prvi slovenski glasbeni festival s celo vrsto koncertov, glasbeno razstavo, odkritjem spomenikov šestim jugoslovanskim skladateljem, pevskim tekmovanjem itd.

Zaslужni slovenski skladatelj p. Hugolin Sattner je bil od kralja odlikovan z redom Sv. Save III. stopnje. Iskreno čestitavo.

Odlična operna pevka in igralka Irma Polakova je umrla v jeseni minolega leta v Zagrebu. Svojtčas je pela v Ljubljani, do leta 1927. v Zagrebu. Povsod je bila zelo priljubljena. Zadnja leta je živela v pokoju. Naj ga uživa tudi pri Bogu v večnosti!

V Ljubljani je umrl 30. decembra 1931 p. Severin Fabiani, zaslužen frančiškan, brat organista Ignacija Fabianija. Blagopokojnik je bil eden najbolj nadarjenih učencev znanega slavista p. Stanislava Škrabca in je napisal več člankov o slovenskem jeziku. Bil je tudi nadarjen glasbenik in slikar. R. I. P.!

3. septembra 1931 je preminul slavni nemški glasbenik, generalni glasbeni ravnatelj Franc Schalk. Bil je dolga leta ravnatelj bivše dunajske dvorne opere in izredno cenjen dirigent. Pozneje je deloval v Berlinu. Pred nekaj leti ustanovljena Mednarodna Brucknerjeva družba ga je imenovala za častnega predsednika. Slava velikemu možu!

V Pragi je 15. novembra 1931 umrl kanonik msgr. Václav Müller. Pokojnik si je stekel velike zasluge za cerkveno glasbo na Češkoslovaškem. Od leta 1919. dalje je urejeval češkoslovaški cerkveno-glasbeni list »Cyrill«. Kot urednik mu bo sledil dr. Rom. Perlik. 5. lanska številka »Cyrilla« se spominja svojega preminulega urednika s sonetom in člankom. Svetila mu večna Luč!

Letos bodo slavili v Avstriji in po vsem glasbenem svetu **200 letnico rojstva slavnega dunajskega klasika Jožefa Haydna.**

Znani francoski skladatelj **Vincenc D'Indy** je dopolnil 27. marca 1931 80. leto.

V letu 1931. je znani **Zikov godalni kvartet** koncertiral z velikim uspehom v Londonu, Haagu in Amsterdamu. — Znani hrvatski goslač **Zlatko Baloković** pa je priredil turnejo po Avstraliji in otokih.

V založbi Glasbene Matice ljubljanske je izšel Slavko Osterčev mešaní zbor »Oče naš«. Cena 15 Din. — Že zadnjič omenjena P. H. Sattnerjeva kantata »V kripti sv. Cecilije« pa se dobiva pri istem založništvu za 25 Din.

V Zagrebu je 10. decembra 1931 umrl dr. Andrija Brlić, san. sr. referent v Brinju (Lika). Bil je navdušen glasbenik in vodil razne pevske zборе. Zapustil je večje število svojih skladb, med njimi nekaj cerkvenih, tudi slovenskih. Hrvatski glasbeni listi so mu posvetili daljše ali krajše nekrologe in se zelo laskavo izražajo o njegovih glasbenih delih. Zapušča ženo Slovenko, roj. Radešček, s tremi otročiči, ki živi sedaj pri njegovi materi v Brodu, kjer je pokojnik pokopan v rodbinski grobnici. N. v m. p.! Preostalim naše sožalje!

V Ljubljani izhajajoči list »Življenje in svet« je božično številko 1. 1931. (št. 26, knjiga 10) posvetil glasbi. Z glasbenimi članki so prispevali Božidar Borko, univ. profesor dr. Gojmir Krek (posebno aktualne misli!), dr. Anton Schwab, Risto Savin, prof. dr. Pavel Kozina, Slavko Osterc, L. M. Škerjanc, Matija Bravničar, Zorko Prelovec in dr. Pavel Karlin. To izredno poučno številko priporočamo vsem našim naročnikom. Na nekatere stvari se še povrnemo tudi v našem listu.

Glasbeno založništvo »Casa Musicale Carrara« v Bergamu je začelo izdajati v l. 1931. nov glasbeni mesečnik z naslovom »L'organista liturgico«. Cena listu je za inozemstvo 35 lir letno. List priporočamo.

Nemški skladatelj **Gustav Erlemann**, glasbeni ravnatelj v Trieru, je zložil novo veliko glasbeno delo »Christus Rex« za orkester, soli in zbor. Besedilo je vzel iz Svetega pisma in cerkvenih pesmi. Delo je založil Bantus-Verlag v Trieru. Skladba ima pet delov. Izvaja se v latinskem jeziku, začetni in sklepni zbor pa v domačem (nemškem ali kakem drugem). Posamezni deli se dajo uporabiti tudi sami zase. Krasno delo priporočamo v nabavo. Pri skladatelju se dobi klavirski izvleček za 6 mark, glasovi po 60 Pfg.

Cecilijino društvo za stolno župnijo sv. Nikolaja v Ljubljani je imelo svoj redni občni zbor 2. februarja 1932. Po nagovoru g. predsednika stolnega kanonika in župnika dr. Tomaža Klinarja so podali poročila društveni tajnik, blagajnik in pevovodja. V odbor so bili izvoljeni dosedanji gospodje: g. dr. Tomaž Klinar, predsednik, msgr. Stanko Premrl, podpredsednik, pevovodja in blagajnik, Anton Lavrič, tajnik, Maks Simončič, arhivar. Sklenilo se je, da priredi društvo v juniju celodnevni nedeljski izlet, kjer bi stolni pevski zbor nastopil dopoldne pri sveti maši, popoldne eventualno pri cerkvenem koncertu.

V založbi **Jugoslovanske knjigarne v Ljubljani** izidejo v kratkem nove dr. Fr. Kimovčeve Marijine pesmi, na kar naše cerkvene kore že sedaj opozarjamo.

POZIV.

Vse p. n. župne urade, ki jih je Glasbena Matica v Ljubljani prosila za fotografske posnetke njihovih orgel, prosimo, da prošnji gotovo in čim prej ustrežejo.

Uredništvo »C. Gl.«

DAROVI ZA »CERKVENI GLASBENIK«.

Prezv. gospod knezoškof ljubljanski dr. Gregorij Rožman, 60 Din; g. Anton Wornig, organist, Bled, 30 Din; g. Emil Vidrih, Sušak, 25 Din; po 20 Din: g. Vojteh Hybašek, prof. glasbe, št. Vid nad Ljubljano, župni urad Stranje, frančiškanski samostan Brezje, g. Ivan Hauptman, organist, Maribor, g. Jože Ferkulj, kaplan, Poljane nad Škofjo Loko, gđ. Liza Serajnik, učiteljica, Maribor; po 15 Din: Marijin dom Kočevje, župni urad Selca nad Škofjo Loko; po 10 Din: g. Franc Požun, organist, Žužemberk, župni urad Krško, g. Rado Kristan, učenec orglarske šole v Ljubljani, g. David Doktorič, kurat, Radomlje, župni urad Vrhnika, g. Jože Rozman, kaplan, Šmarje, g. Jože Rott, kaplan, Toplice, g. Anton Golé, kurat, Golnik, g. Lojze Žitko, škof. tajnik, Ljubljana, župni urad Stara Loka, gđ. Marija Ložar, učiteljica, Ljubljana, gđ. Ivana Klemenc, prof. glasbe, Ljubljana, g. Franjo Armeni, organist, Toplice, g. Martin Zeleznik, učitelj, Sorica. Razen tega še nekaj manjših darov. Vsem p. n. darovalcem Bog plačaj!

Nujno prosimo vse p. n. naročnike, ki dolgujejo naročnino še za leto 1931., da isto nemudoma poravnajo. Tudi za letošnje naročnino prosimo, da naj nam jo naročniki nakažejo čim prej!

Današnja glasbena priloga (8 strani) prinaša M. Tomčevo Postno, dr. A. Dolinarjevo »Kot nekdanj gobavec, A. Trepalovo od dr. Fr. Mlinarja-Cigaleta prirejeno »Raduje se, Kraljice« in M. Zeleznikovo »Ave Maria«. Posamezni izvodi po 2 Din 50 par.

Izhaja kot mesečnik v dvojnih številkah. Cena listu z glasbeno prilogo vred 40 Din, za dijake 25 Din, za Italijo 50 Din, za Ameriko 1 dolar. Uredništvo in upravništvo: Pred Škofijo 12/I. Odgovorni urednik lista in glasbene priloge in izdajatelj Stanko Premrl v Ljubljani. — Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani Karel Čeč.